

LIFE Project Number
LIFE11 NAT/PL/423

Progress Report
Covering the project activities from
01/10/2016 to 30/09/2017

Reporting Date
28/10/2017

LIFE+ PROJECT NAME or Acronym
**Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie
Polski północnej (AlkFens_PL)**
**Conservation and restoration of alkaline fens in the young-glacial
landscape of northern Poland (AlkFens_PL)**

Data Project

Project location	Polska
Project start date:	01/09/2012
Project end date:	31/03/2017 Extension date: 31/06/2018
Total budget	1 809 081 €
EC contribution:	904 540 €
(%) of eligible costs	50

Data Beneficiary

Name Beneficiary	KLUB PRZYRODNIKÓW
Contact person	Mrs Magdalena Makles
Postal address	Ul. 1 maja 22, PL 66-200 Świebodzin
Telephone	48-68-475 66 11, +48 508 422 776
Fax:	48-68-382 82 36
E-mail	magdalena.makles.kp@gmail.com
Project Website	www.alkfens.kp.org.pl

1. Table of contents

2.	List of key-words and abbreviations	3
3.	Executive summary.....	3
3.1.	General progress	3
3.2.	Assessment as to whether the project objectives and work plan are still viable.....	3
3.3.	Problems encountered.....	3
4.	ADMINISTRATIVE PART	4
5.	TECHNICAL PART	6
5.1.	ACTIONS	6
	Działanie A1: Przygotowanie dokumentacji projektowo – technicznej oraz uzyskanie niezbędnych pozwoleń i decyzji administracyjnych, uzgodnienie w zakresie wykupu gruntów	6
	Działanie A2: Sporządzenie projektów planów ochrony istniejących i projektowanych rezerwatów wraz z planami zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 w granicach obiektów w województwie pomorskim (RDOŚ Gdańsk)	7
	Działanie A3: Sporządzenie projektów planów ochrony istniejących i projektowanych rezerwatów wraz z planami zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 w granicach obiektów dla pozostałych obszarów realizacji projektu.....	8
	Działanie A4: Sporządzenie uproszczonej dokumentacji do planów zarządzania obszarem w tym planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 w granicach obiektów.....	10
	Działanie B1: Zakup ziemi na cele przyrodnicze	11
	Działanie C1: Budowa zastawek na terenie województwa warmińsko – mazurskiego (RDOŚ Olsztyn).....	12
	Działanie C2: Budowa zastawek na pozostałym terenie realizacji projektu	12
	Działanie C3: Koszenie przygotowawcze w celu przywrócenia użytkowania ekstensywnego na terenie województwa warmińsko – mazurskiego (RDOŚ Olsztyn)	14
	Działanie C6: Usunięcie drzew i krzewów na terenie województwa warmińsko – mazurskiego (RDOŚ Olsztyn)	14
	Działanie C4: Koszenie przygotowawcze w celu przywrócenia użytkowania ekstensywnego na pozostałym terenie realizacji projektu.....	15
	Działanie C7: Usunięcie drzew i krzewów na pozostałym terenie realizacji projektu	15
	Działanie C5: Optymalizacja warunków wodnych zakłóconych przez działalność bobrów.....	15
	Działanie C8: Wzmocnienie populacji i reintrodukcja (namnażanie i wprowadzanie do siedliska 7230) Saxifraga hirculus.....	16
	Działanie D1: Monitoring fitosocjologiczny i hydrologiczny w wybranych, modelowych obiektach	17
	Działanie D2: Ocena możliwości akumulacji węgla przez torfowiska alkaliczne	17
	Działanie E1: Przygotowanie materiałów promocyjnych i informacyjnych oraz logotypu projektu, tablic informacyjnych oraz strony internetowej projektu.	18
	Działanie E3: Przygotowanie i druk raportu dla laików i naukowego.....	18
	Działanie F1: Ogólne zarządzanie projektem.....	19
	Działanie F2: Przygotowanie „After – LIFE Conservation Plan”	19
	Działanie E2: Organizacja serii warsztatów/seminariów i opracowanie Podręcznika Dobrych Praktyk w ochronie torfowisk alkalicznych.....	19
	Działanie F3: Tworzenie sieci z innymi projektami.....	19
5.2.	Envisaged progress until next report.	20
5.3.	Impact.....	20
5.4.	Indirect impacts.....	40
5.5.	Outside LIFE.....	41
6.	Financial part	41
6.1.	Costs incurred.....	41
6.2.	Costs per action.....	42
7.	Annexes	46

2. List of key-words and abbreviations

DGLP – Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych
KP – Klub Przyrodników
PGL LP – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
PRŚK – Program Rolno Środowiskowo Klimatyczny
PRŚ – Program Rolno-Środowiskowy
RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDLP – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
KP MaSS – Klub Przyrodników Management Support System
KW – Księga Wieczysta
KC – Kodeks Cywilny

3. Executive summary

3.1. General progress

The project is currently in a phase in which the majority of actions are either completed or will be completed in the coming months. Since April, 2017 project staff has been significantly reduced and the time period QII 2017 -Q II 2018 team consists of 5 persons for 2 full-time jobs. In the reporting period, there has been significant progress in the implementation of actions: A2, A3, C2 - which are the backbone of concrete actions in the project. Actions A1, B1, C4, C7, E1, C5 are completed. The scope of actions in a project in particular areas is included in Annex #1.

After the introduction of Amendment No. 2 the project's objectives and the expected results become fully realistic to implement.

3.2. Assessment as to whether the project objectives and work plan are still viable

In the Beneficiary' s own opinion – the project, its objectives, budget and expected results are viable within the schedule.

3.3. Problems encountered

As widely described in the request for the introduction of a substantial change, during the project's realization in the north - eastern Poland we encountered difficulties in the areas managed by the State Forests. The contentious issue is the form of provision of land for execution of conservation measures. Form of the mutual, free of charge agreement between the Klub and the Forest Districts finally did not meet with the acceptance of the Regional Directorate of State Forests in Białystok, which supervise and manage the Forest Districts on their territorial scope. This form of cooperation (mutual, free of charge agreement) has been practiced by the Klub in all previous projects (LIFE as well as financed by ERDF) and never met with objection from the Forest Districts. Additionally such form of agreement was signed with Forest Districts in Olsztynek and Lidzbark which are under the custody of Regional Directorate of State Forests in Olsztyn – what proves that such agreements are legally possible.

These problems have had an impact on the implementation of several actions:

A1 Preparation of construction designs for small dams and obtaining the necessary permits and administrative decisions, reconciliations with regard to land acquisition,

A3 The drafting of conservation plans for existing and planned reserves, together with the conservation measures plans for the Natura 2000 sites,

C1, C2 Construction of small dams,

C3, C4 Preparatory mowing to restore the extensive use,

C6, C7 The removal of trees and shrubs.

Details are described briefly in the approved Midterm Report of the project and in the request for the introduction of significant changes in the project.

Although the General Directorate of State Forests declared that by mid-May 2016 will develop and make available to public, the interpretation on terms and conditions for execution of conservation measures by entities other than State Forests on the territory of the State Treasury being managed by the State Forests. The interpretation was to include the procedures to be applied in such cases, in particular the ability to perform such activities on the basis of mutual, free of charge agreements with the Forest District (not involving the transfer of ownership for considered area managed by the State Forests to another entity). By the date of sending this Report, the interpretation has not been developed. In January 2017 Klub was summoned to Warsaw to meet with Mr. Konrad Tomaszewski – the General Director of the State Forests. During the meeting, on which lawyer of State Forest, Regional Directors of State Forests in Białystok and Olsztyn were present – Klub was given a clear declaration and instruction on how the problem should be solved. Forest Districts from RDoSF from Białystok and Olsztyn were to prepare a mutual, free-of-charge agreement and pass it to Klub for verification and signing. No such document was prepared in RDoSF in Białystok. RDoSF in Olsztyn prepared such agreement and Klub signed those agreements with Forest District in Olsztyn and Lidzbark. On the basis of those agreements we were able to finalise actions on sites that lay within their territory (2 sites – Trępel and Kopaniarze – see annex #2).

In April Klub asked in a formal letter about works on agreement but till the end of September 2017 we haven't received nor agreement or refusal of any cooperation. Taking into account that there are 8 months till the end of the project we won't be able to finalize action A1, C2, C4 and C7 on sites lying within Forest Districts of RDoSF in Białystok. Additionally a political atmosphere because of "Białowieża Forest case" is now extremely not into mutual agreements on nature conservation in that region.

4. ADMINISTRATIVE PART

Poniższy opis jest jednocześnie opisem postępu realizacji działania F1, które pominięto w części 5. Technical part.

W projekcie do 31.03.2017 r. zatrudniony był zespół składający się łącznie z 11 osób na 6,1 etatach (zakładane było 6,7 etatów):

- Manager projektu – 2 osoby w łącznym wymiarze 0,8 etatu (Magdalena Makles – 60%, Dorota Horabik – 20%)
- Asystent merytoryczny (Hanna Garczyńska) – 1 osoba 70% etatu
- Asystent techniczny (Renata Rybczyńska) – 1 osoba 50% etatu
- Ekspert lokalny (Katarzyna Barańska, Filip Jarzombkowski, Katarzyna Kotowska, Ewa Gutowska) – 4 osoby odpowiednio 80%, 50% i 2 x 60% etatu,
- Koordynator naukowy (Robert Stańko, Lesław Wołejko) – 2 osoby po 60% etatu każda

W związku z trwającą realizacją projektu LIFE15 CCM/DE/138 podział etatu koordynatora prezentuje się jak w poniższej tabeli (identyczna była prezentowana w poprzednim Raporcie z Postępu w październiku 2016 r.).

Numer projektu	Podział etatu pomiędzy projekty		Wyjaśnienie
	Magdalena Makles	Dorota Horabik	
LIFE11 NAT/PL/423	60%	20%	80% - projekt po fazie, w której kontrola zarządcza projektu wymagała zatrudnienia koordynatora w pełnym wymiarze etatu.
LIFE13 NAT/PL/024	20%	80%	100% - projekt w fazie, w której kontrola zarządcza wymaga zatrudnienia koordynatora w pełnym wymiarze etatu.
LIFE15 CCM/DE/138	20%	-	20% - funkcja administracyjna, projekt w fazie początkowej, gdzie nie rozpoczęły się jeszcze działania kluczowe wymagające większego zaangażowania.

Od 1.04.2017 r. czyli w okresie przedłużenia projektu, w związku z istotną redukcją ilości etatów nastąpiła zmiana przyporządkowania:

	LIFE11 NAT/PL/423	LIFE13 NAT/PL/024	LIFE15 CCM/DE/138	RAZEM
Magdalena Makles	0,6	-	0,4	1
Robert Stańko	0,6	0,3	-	0,9
Lesław Wołejko	0,2	-	-	0,2
Maria Stankiewicz	0,3	0,2	-	0,5
Filip Jarzombkowski	0,3	0,4	-	0,7
SUMA	2			

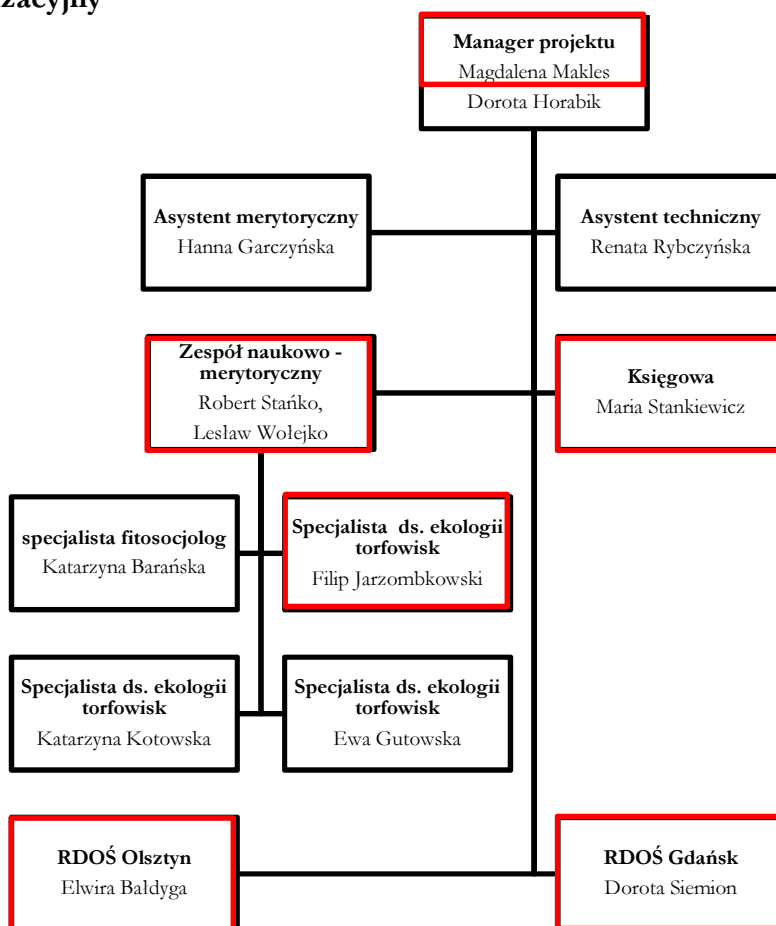
W poniższym schemacie organizacyjnym na czerwono zaznaczono osoby i etaty, które po 1.04.2017 r. nadal pełnią swoje funkcje w projekcie.

Płynny przepływ informacji na temat stanu realizacji odbywa się poprzez ciągły kontakt mailowy i telefoniczny członków zespołu a także za pomocą komunikatorów tj. Skype.

Umowy partnerskie zawarte pomiędzy Klubem Przyrodników i RDOŚ w Olsztynie oraz RDOŚ w Gdańsku zostały przedstawione wraz ze Sprawozdaniem Wstępnym w maju 2013 r. Z uwagi na podpisany w dniu 14.07.2016 r. Aneks nr 2 do Umowy o dofinansowanie Projektu konieczne było podpisanie aneksów do umów partnerskich, które wydłużą także okres współpracy partnerów do czasu zakończenia projektu. Dodatkowo do Aneksu Umowy z RDOŚ w Gdańsku wprowadzono

zmiany wynikające z włączenia do projektu dodatkowych obiektów, na terenie których RDOŚ w Gdańsku miał podejmować działania w okresie przedłużenia projektu. Umowa z RDOŚ w Olsztynie została aneksowana w dniu 28.11.2016 r (załącznik nr 3). Umowa z RDOŚ w Gdańsku została aneksowana w dniu 20.09.2016 r. (załącznik nr 4).

Schemat organizacyjny

5. TECHNICAL PART

5.1. ACTIONS

Działanie A1: Przygotowanie dokumentacji projektowo – technicznej oraz uzyskanie niezbędnych pozwoleń i decyzji administracyjnych, uzgodnienie w zakresie wykupu gruntów

<i>termin rozpoczęcia</i>	<i>termin zakończenia</i>		
<i>planowany</i>	IV kwartał 2012	<i>planowany</i>	III kwartał 2017
<i>rzeczywisty</i>	IV kwartał 2012	<i>rzeczywisty</i>	I kwartał 2018
Stan realizacji	Trwające		
Kamień milowy	Przygotowanie dokumentacji projektowo technicznej – 30.09.2017		
	daty przekazania:	planowana	rzeczywista
produkty dostarczalne	Dokumentacja projektowo techniczna	30.09.2017	30.09.2017

Zadanie jest podzielone na 3 części:

1. **Przygotowanie dokumentacji projektowo – technicznej** – dokumentacja projektowo techniczna została opracowana dla wszystkich obiektów. Ta część zadania została zakończona.
2. **Uzyskanie niezbędnych pozwoleń i decyzji administracyjnych** – jak już raportowano we wcześniejszym Raporcie z Postępu dla części obiektów leżących w północno – wschodniej Polsce uzyskanie decyzji było niemożliwe z uwagi na brak uzgodnień co do formy udostępnienia gruntów pozostających w zarządzie Lasów Państwowych. Dla tych obiektów procedury zostały wstrzymane na różnym etapie i mogły zostać ponownie wszczęte jak tylko kompromis w sprawie formy współpracy zostałby osiągnięty. Realizacja tej części zadania dla obiektów nie pozostających w zarządzie PGL LP uległa wydłużeniu z uwagi na nakładania przez RDOŚ w Białymstoku obowiązku sporządzania Raportów z oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć polegających na budowie niewielkich urządzeń piętrzących wodę (zastawki drewniane o poziomie piętrzenia ok. kilkadziesiąt cm, nie powodujących zalewania terenu tj. nie powodujących stagnowania lustra wody powyżej poziomu gruntu). Wpływa to na całość procedury uzyskania niezbędnych pozwoleń znacząco ją wydłużając. Szczegóły opisano we wniosku o wprowadzenie istotnej zmiany w projekcie.
Obecnie brak już jest możliwości uzyskania pozwoleń i decyzji administracyjnych dla obiektów pozostających w zarządzie Nadleśnictw w RDLP w Białymstoku. Szczegóły opisano w pkt 3.3. Dla dodatkowych obiektów włączonych do projektu uzyskano decyzje zezwalające na prace budowlane. Obecnie trwa jeszcze tylko jeden proces administracyjny dotyczący budowy zastawek na obiekcie Rudawki. **W związku z tym jednym procesem administracyjnym okres realizacji zadania może się wydłużyć do I kwartału 2018 r. Prosimy o wyrażenie zgody na wydłużenie okresu trwania tego zadania.**
3. **Uzgodnienia w zakresie wykupu gruntów** – wykupy (działanie B1) zostały zakończone. Ta część zadania została zakończona.

Problemy zanotowane w czasie realizacji zadania oraz sposób ich przewyższania:

Ponad problemy opisane w pkt 3.3. nie zanotowano innych trudności w realizacji zadania.

Działanie A2: Sporządzenie projektów planów ochrony istniejących i projektowanych rezerwatów wraz z planami zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 w granicach obiektów w województwie pomorskim (RDOŚ Gdańsk)

<i>termin rozpoczęcia</i>		<i>termin zakończenia</i>	
<i>planowany</i>	I kwartał 2013	<i>planowany</i>	I kwartał 2018
<i>rzeczywisty</i>	I kwartał 2013	<i>rzeczywisty</i>	I kwartał 2018
Stan realizacji	Trwające		
Kamień milowy	-		
		daty przekazania:	planowana rzeczywista
produkty dostarczalne	-	-	-

Zgodnie z Aneks nr 2 do Umowy o dofinansowanie Projektu zadanie zostało przedłużone w związku z tym konieczne było podpisanie aneksu do Umowy Partnerskiej z RDOŚ w Gdańsku. Aneks został podpisany w dniu 20.09.2016 r.

- Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 15 września 2017 r. (Dz. Urz. Województwa Pomorskiego z dnia 4.10.2017 r poz. 430) ustanowiono plan ochrony dla rezerwatu przyrody „MECHOWISKA SULECZYŃSKIE”.
- MECHOWISKO KRAĞ W dniu 21.11.2016 r. RDOŚ Gdańsk odebrał od Wykonawcy dokumentację planu ochrony tego rezerwatu. Obecnie w końcowej fazie jest proces jego zatwierdzenia.
- SKOTAWSKIE ŁĄKI (istniejący rezerwat włączony do projektu na podstawie Aneksu nr 2 do Umowy o dofinansowanie Projektu). Obecnie opracowywana jest dokumentacja planu ochrony tego rezerwatu. Planowany termin oddania przedmiotu zamówienia to 30.11.2017 r.
- GOGOLEWKO – ustanawianie rezerwatu jest w końcowej fazie. Obecnie pracownicy Klubu Przyrodników kończą opracowywać plan ochrony dla tego rezerwatu, który zostanie przekazany do RDOŚ w celu jego zatwierdzenia.
- MECHOWISKO CZAPLE (istniejący rezerwat włączony do projektu na podstawie Aneksu nr 2 do Umowy o dofinansowanie Projektu). Obecnie pracownicy Klubu Przyrodników kończą opracowywać plan ochrony dla tego rezerwatu, który zostanie przekazany do RDOŚ w celu jego zatwierdzenia.

Podsumowanie:

Nazwa rezerwatu	Data ustanowienia jako nowy rezerwat w projekcie	Data ustanowienia planu ochrony
TORFOWISKO RADOŚĆ	28.06.2013 r.	17.02.2016 r.
KRUSZYNEK	25.02.2014 r.	13.11.2015 r.
MECHOWISKA SULECZYŃSKIE	17.11.2014 r.	15.09.2017 r.
JEZIORO KRAĞ	12.04.2016 r.	I kwartał 2018
GOGOLEWKO	IV kwartał 2017	I kwartał 2018
SKOTAWSKIE ŁĄKI	istniejący rezerwat	I kwartał 2018
MECHOWISKO CZAPLE	istniejący rezerwat	I kwartał 2018

Problemy zanotowane w czasie realizacji zadania oraz sposób ich przewyżczenia:

Obecnie nie notuje się problemów w realizacji zadania.

Działanie A3: Sporządzenie projektów planów ochrony istniejących i projektowanych rezerwatów wraz z planami zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 w granicach obiektów dla pozostałych obszarów realizacji projektu

<i>termin rozpoczęcia</i>		<i>termin zakończenia</i>	
<i>planowany</i>	I kwartał 2013	<i>planowany</i>	III kwartał 2017
<i>rzeczywisty</i>	I kwartał 2013	<i>rzeczywisty</i>	III kwartał 2017
Stan realizacji	Trwające		
Kamień milowy	sporządzenie planów ochrony – 30.12.2016 r.		
		daty przekazania:	
		planowana	rzeczywista
produkty dostarczalne	Plany ochrony rezerwatów i PZO dla N2000	31.03.2018	31.03.2018

Tabela przedstawia projektowane rezerваты, dla których przygotowane zostały projekty planów ochrony projektowanych rezerwatów i przekazane do właściwego miejscowo RDOŚ:

	Nazwa rezerwatu	Data przekazania dokumentacji*	Data ustanowienia rezerwatu	Data przekazania projektu planu ochrony
1	Torfowisko Pliszka	2015-11-27	-	-
2	Mechowisko Kosobudki	2015-11-27	13.02.2017	2017-07-14
3	Ratno		13.02.2017	IV kw. 2017
4	Dolina Ilanki II		13.02.2017	2017-07-14
5	Manowo	2015-11-23	Odmowa	-
6	Kwiecko	2015-11-23	Odmowa	-
7	Nowa Studnica	2015-11-23	Odmowa	-
8	Wierzchołek	2016-05-06	Odmowa	-
9	Kobyła Biel	2016-05-09	Odmowa	-
10	Borsuki	_*	Odmowa	-
11	Sawonia - Mostek	_*	Odmowa	-
12	Dolina Rospudy	2016-05-09	Odmowa	-
13	Gogolewko	2016-09-15	IV kw. 2017	IV kw. 2017

* data przekazania dokumentacji przyrodniczej wraz z wnioskiem o utworzenie rezerwatu do właściwego miejscowo RDOŚ.

** z uwagi na fakt, iż planowane rezerwaty w całości znajdują się na terenach zarządzanych przez PGL LP a ich stanowisko w sprawie powołania rezerwatów jest jednoznacznie negatywne nie przekazano do RDOŚ wniosków o utworzenie rezerwatów na tych terenach.

Zarządzenia powołania rezerwatów można znaleźć na oficjalnym Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego pod adresami:

Mechowisko Kosobudki – http://dzienniki.luw.pl/WDU_F/2017/365/akt.pdf

Jezioro Ratno - http://dzienniki.luw.pl/WDU_F/2017/364/akt.pdf

Dolina Ilanki II - http://dzienniki.luw.pl/WDU_F/2017/363/akt.pdf

Tabela przedstawiająca istniejące rezerwaty, dla których przygotowano projekt planu ochrony

	Nazwa rezerwatu	Obszar Natura 2000	Planowana data zatwierdzenia planu ochrony
14	Bukowskie Bagno	Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	I kwartał 2018
15	Mechowisko Czaple	Dolina Słupi PLH220052	I kwartał 2018

Zgodnie z załącznikiem nr 5 dla większości obiektów informacje zawarte w dokumentacjach przekazanych do RDOŚ zostały wprowadzone do zarządzeń ustanawiających plany zadań ochronnych/plany ochrony tych obszarów. To w oparciu o te dane w większości zostały sformułowane zadania ochronne.

W przypadku zatwierdzanych planów ochrony rezerwatów – zapisy planów muszą uwzględniać zakres dotyczący obszarów Natura 2000 a w planach zadań ochronnych dla tych obszarów zawarto już odpowiednie zapisy dotyczące siedliska.

Dla obiektów: Gogolewko, Mechowiska Czaple, Ratno – obecnie trwają prace związane z opracowaniem odpowiednich dokumentacji planów ochrony rezerwatów przez pracowników Projektu.

Problemy zanotowane w czasie realizacji zadania oraz sposób ich przewyższania:

Obecnie także trwają rozmowy z RDOŚ w Poznaniu (woj. wielkopolskie), w Białymstoku (woj. podlaskie) oraz w Szczecinie (woj. zachodniopomorskie) mające na celu powołanie przez te instytucje ww. rezerwatów. RDOŚ w Poznaniu i RDOŚ w Białymstoku odniosły się jednakże bardzo krytycznie do idei utworzenia rezerwatów na proponowanych przez Klub Przyrodników terenach mimo, iż wraz z wnioskiem o utworzenie rezerwatów na tych terenach załączono dokumenty obszernie opisujące nadprzeciętne walory przyrodnicze tych terenów – m.in. dolina Rospudy. Niestety nieprzychylność instytucji statutowo powołanej do ochrony przyrody stanowi duże utrudnienie na tym etapie. Dodatkowo spór wokół wycinki drzew w Puszczy Białowieskiej, w zasadzie uniemożliwia partnerską rozmowę.

Działanie A4: Sporządzenie uproszczonych dokumentacji do planów zarządzania obszarem w tym planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 w granicach obiektów

<i>termin rozpoczęcia</i>		<i>termin zakończenia</i>	
<i>planowany</i>	I kwartał 2013/ II kwartał 2016	<i>planowany</i>	IV kwartał 2014 / I kwartał 2017
<i>rzeczywisty</i>	I kwartał 2013/ II kwartał 2016	<i>rzeczywisty</i>	IV kwartał 2014 / I kwartał 2017
Stan realizacji	Zakończono		
Kamień milowy	Sporządzenie dokumentacji przygotowawczej – 30.12.2014 r.		
produkty dostarczalne	daty przekazania:		
		planowana	rzeczywista
	Dokumentacja z PZO dla obszarów N2000	31.03.2014	31.03.2014

Zadanie zrealizowane.

Opracowano dokumentację planów zarządzania siedliskiem 7230 w granicach obiektów zawierające szczegółowy opis przyrodniczy obszaru Natura 2000, opis obiektów projektu (historia geologiczna – stratygrafia torfu, historia użytkowania wraz z historycznymi mapami), mapy roślinności (historyczne i aktualne), opis stanu zachowania siedliska (zdjęcia fitosocjologiczne, pomiary stratygrafii, badania chemizmu wody i jej właściwości fizycznych), opis zagrożeń, identyfikacja działań ochronnych wraz ze wskazaniem ich lokalizacji, terminów i kosztów wykonania, identyfikacja struktury własności i inne (np. wskazania do zmiany w SDF obszaru Natura 2000 jeśli taka zmiana jest konieczna).

Obecnie rozpoczęto uzupełnianie ich danymi z sezonu 2017 tak by na zakończenie projektu stać się pełnym, najbardziej aktualnym źródłem wiedzy historycznej i aktualnej na temat siedliska 7230 w tych obszarach Natura 2000. Staną się także podstawową „bibliografią” na potrzeby Podręcznika Dobrych Praktyk w ochronie siedliska 7230 jaki planowany jest do opracowania w ramach projektu stanowiący de facto plan zarządzania (ochrony) siedliskiem w Polsce. Dane także posłużą jako wkład do planowanego do opracowania w ramach lustrzanego projektu Klubu dotyczącego siedliska 7230 na południu Polski (LIFE13 NAT/PL/024) Monografii siedliska 7230.

Dodatkowo prace nad przygotowaniem Planów Zadań Ochronnych dla obszarów Natura 2000 przez poszczególne RDOŚ są na bieżąco monitorowane – wnosimy uwagi do opracowywanych dokumentów i proponujemy zapisy, które pozwalają na przeprowadzenie działań w ramach projektu niejako „z urzędu” a jednocześnie zapewniają ochronę siedliska 7230 w długofalowej

perspektywie. Obecnie w ten sposób do Planów Zadań Ochronnych i Planów Ochrony zapisy dotyczące siedliska 7230 zostały wprowadzone w 21 z 30 obszarów Natura 2000, na terenie których realizowany jest projekt (ta część zadania nie jest objęta wskaźnikiem 53 dokumentacji przyrodniczych). Dla pozostałych 9 obszarów Natura 2000 są obecnie przygotowywane dokumentacje PZO lub plany ochrony. Dla tych obszarów Klub przekazał do właściwych miejscowo RDOŚ opracowaną w ramach zadania Dokumentację w celu włączenia w przyszłości w dokumenty planistyczne dla tych obszarów.

Zgodnie z załącznikiem nr 5 dla większości obiektów informacje zawarte w dokumentacji przekazanych do RDOŚ zostały wprowadzone do zarządzeń ustanawiających plany zadań ochronnych/planów ochrony tych obszarów. To w oparciu o te dane w większości zostały sformułowane zadania ochronne.

W przypadku zatwierdzanych planów ochrony rezerwatów – zapisy planów muszą uwzględniać zakres dotyczący obszarów Natura 2000 a w planach zadań ochronnych dla tych obszarów zawarto już odpowiednie zapisy dotyczące siedliska.

Problemy zanotowane w czasie realizacji zadania oraz sposób ich przewyżczenia:

Brak znaczących problemów w realizacji zadania.

Działanie B1: Zakup ziemi na cele przyrodnicze

<i>termin rozpoczęcia</i>		<i>termin zakończenia</i>	
<i>planowany</i>	IV kwartał 2012	<i>planowany</i>	I kwartał 2016
<i>rzeczywisty</i>	IV kwartał 2012	<i>rzeczywisty</i>	I kwartał 2016
Stan realizacji	Zakończono		
Kamień milowy	Wykup ziemi na cele przyrodnicze – 30.03.2016 r.		
		daty przekazania:	planowana rzeczywista
produkty dostarczalne	-	-	-

Zadanie zostało w pełni zrealizowane.

Łącznie do dnia złożenia Raportu z Postępu nr 2 (10.2016) zakupiono 61,5783 ha. W obecnym okresie sprawozdawczym nie dokonywano żadnych zakupów. Wszystkie akty notarialne zostały dostarczone wraz z wcześniejszymi Raportami.

Wszystkie Akty notarialne zawierają zapis z art. 26 Postanowień Wspólnych. W części z nich dokonuje się obecnie uzupełnień tak by w pełni zgodne były z art. 26 (w związku z pismem KE Ref. Ares(2017)136237 – 11/01/2017). Uzupełnione akty zostaną dostarczone wraz z Raportem Końcowym.

Działki zostały wprowadzone do bazy LPD Komisji i są na etapie weryfikacji przez Monitora.

Problemy zanotowane w czasie realizacji zadania oraz sposób ich przewyżczenia:

Dla części działek Sady Rejonowe odmówiły wprowadzenia do działu III Ksiąg Wieczystych klauzuli o nieodwołalnym przeznaczeniu zakupionych gruntów na cele związane z ochroną przyrody uzasadniając to brakiem podstaw prawnych. Różna interpretacja zapisów Ustawy o Księgach Wieczystych przez poszczególne Sady Rejonowe powoduje, iż tylko w przypadku części działek udało się takiego wpisu dokonać – stanowią one jednak większość (powierzchniowo to 85% powierzchni a ilościowo to 94% działek). Dla pozostałych działek obecnie brak podstaw prawnych by podważać decyzje Sądów o odmowie wpisu – stanowią one jednak zdecydowaną mniejszość (15% powierzchni i jedynie 0,06% ilości działek). Zgodnie jednak z wolą KE wyrażoną

w piśmie (Ares(2017)136237-11/01/2017 ENV-D-4 AF/AMC/sp) podjęliśmy po raz kolejny próbę dokonania wpisu w Księgach Wieczystych i po raz kolejny otrzymaliśmy odmowne stanowisko Sądów. W przypadku Sądu Rejonowego w Kartuzach Sąd w ogóle odmówił wszczęcia procedury administracyjnej. Tym samym brak jest obecnie instrumentów prawnych by ponownie ubiegać się o wpisy w Księgach Wieczystych. W załączeniu (załącznik nr 6) przekazujemy kopię korespondencji otrzymanej z sądów na wnioski Klubu o wprowadzenie wpisu do Ksiąg Wieczystych.

Działanie C1: Budowa zastawek na terenie województwa warmińsko – mazurskiego (RDOŚ Olsztyn)

termin rozpoczęcia		termin zakończenia		
planowany	IV kwartał 2014	planowany	I kwartał 2015	
	IV kwartał 2016		I kwartał 2017	
rzeczywisty	IV kwartał 2014	rzeczywisty	IV kwartał 2015	
Stan realizacji	Zakończzone, nie zrealizowane			
Kamień milowy				
		daty przekazania:	planowana	rzeczywista
produkty dostarczalne	-	-	-	-

Na podstawie wykonanej w 2014 roku dokumentacji projektowej w celu wybudowania 15 niewielkich urządzeń piętrzących, Współbeneficjent miał możliwość wystąpić do Starosty Gołdapskiego o wydanie pozwolenia na budowę gdyby posiadał zgodę na dysponowanie gruntem na cele budowlane od Nadleśnictwa Gołdap.

Jak opisano w pkt 3.3. Raportu, Nadleśnictwa z rejonu RDLP w Białymstoku do dnia dzisiejszego nie wywiązały się z decyzji Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych jaka została podjęta na spotkaniu w dniu 26 stycznia 2017 r. Na obecnym stanie realizacji projektu realizacja tego zadania jest już niemożliwa.

Problemy zanotowane w czasie realizacji zadania oraz sposób ich przewyżczenia:

Problemy szczegółowo opisano w pkt 3.3. Raportu.

Działanie C2: Budowa zastawek na pozostałym terenie realizacji projektu

termin rozpoczęcia		termin zakończenia		
planowany	IV kwartał 2014	planowany	I kwartał 2015	
	IV kwartał 2015		I kwartał 2016	
	IV kwartał 2016		I kwartał 2017	
	IV kwartał 2017		I kwartał 2018	
rzeczywisty	IV kwartał 2014	rzeczywisty	I kwartał 2015	
	IV kwartał 2015		I kwartał 2016	
	IV kwartał 2016		I kwartał 2017	
	IV kwartał 2017		I kwartał 2018	
Stan realizacji	Trwające			
Kamień milowy	Wybudowanie zastawek – 31.03.2018			
	daty przekazania:		planowana	rzeczywista
produkty dostarczalne	-		-	-

Obecnie wybudowano łącznie 112 zastawek (szczegóły przedstawia załącznik nr 1). W trakcie uzyskiwania odpowiednich zgód i pozwoleń są kolejne 17 sztuki (obiekt Rudawki).

Od dnia złożenia Progress Report #2 (10.2016) do dnia złożenia niniejszego raportu ogłoszono przetargi i wyłoniono wykonawców następujących zadań:

- budowa 7 szt. zastawek na terenie obiektu *Dolina Płoni – Żydowo*. Dokumentacja przetargowa oraz zawiadomienie o wyborze najkorzystniejszej oferty znajduje się tutaj: http://www.kp.org.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=1121&Itemid=594
Umowę nr 145/2016 podpisano 13.12.2016 r. Roboty budowlane odebrano w całości w dniu 11.01.2017 r. bez uwag.
- budowa 4 szt. zastawek na terenie obiektu *Kopaniarze*. Dokumentacja przetargowa oraz zawiadomienie o wyborze najkorzystniejszej oferty znajduje się tutaj: http://www.kp.org.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=1127&Itemid=594
Umowę nr 146/2017 podpisano w dniu 13.12.2016 r. Roboty budowlane odebrano 4.01.2017 r. bez uwag.
- budowa 18 szt. zastawek na terenie obiektu *Gogolewko*. Dokumentacja przetargowa oraz zawiadomienie o wyborze najkorzystniejszej oferty znajduje się tutaj: http://www.kp.org.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=1168&Itemid=594
Umowę nr 70/2017 podpisano w dniu 11.05.2017 r. Roboty budowlane odebrano 26.07.2017 r. bez uwag.
- Remont 17 szt. zastawek na terenie obiektu *Skotawskie Łąki* oraz budowa 2 zastawek na terenie obiektu *Trępel* i 2 zastawek na terenie obiektu *Kopaniarze*. Dokumentacja przetargowa oraz zawiadomienie o wyborze najkorzystniejszej oferty znajduje się tutaj: http://www.kp.org.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=1222&Itemid=353 .
Umowę nr 132/2017 na realizację robót na terenie obiektu Skotawskie Łąki podpisano w dniu 29.09.2017 r. Roboty budowlane planuje się odebrać do 27.10.2017 r.
Umowę nr 133/2017 na realizację robót na terenie obiektów Trępel i Kopaniarze podpisano w dniu 29.09.2017 r. Roboty budowlane planuje się odebrać do 08.11.2017 r.

Zgodnie z dobrą praktyką stosowaną w trakcie całego projektu wszystkie ogłoszenia przetargów w trybie art. 70 Kodeksu Cywilnego są publikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej, mimo, iż Klub nie ma takiego obowiązku. Numery ogłoszeń w eNotices znajdują się w dokumentacji przetargowej dostępnej na ww. stronach.

Dokumentacja zdjęciowa wykonanych zastawek znajduje się w załączniku nr 7.

Problemy zanotowane w czasie realizacji zadania oraz sposób ich przezwycięzania:

Jak już zaznaczono w części 3.3. Raportu dla części obiektów (tych leżących w województwie podlaskim na terenach zarządzanych przez Nadleśnictwa z terenu RDLP Białystok) nie uda się uzyskać prawomocnych pozwoleń na budowę a tym samym nie dojdzie do realizacji robót budowlanych. Zgodnie z wcześniej podawanymi informacjami w poprzednich raportach - uzgodniono z wykonawcą (firmą WTU sp. z o.o.), iż dokumentacja dla poszczególnych obiektów będzie dostarczana do siedziby Zamawiającego sukcesywnie w miarę uzyskiwania kompletu pozwoleń. Tam gdzie procedury zakończą się szybciej tam szybciej Klub ogłosi przetargi na realizację robót budowlanych. Pozwoli to na płynniejszą realizację zadania C2.

Załącznik nr 5 zawiera informację o tym, dla których obiektów trwają procedury administracyjne związane z uzyskiwaniem pozwoleń administracyjnych i dla których nie zostaną one uzyskane w czasie realizacji projektu. Obecnie jedynie w odniesieniu do jednego obiektu – Rudawki – trwa

proces administracyjny co pozwala przypuszczać, iż do końca realizacji zadania uda nam się wybudować jeszcze dodatkowo 17 zastawek. .

Dla tych obiektów gdzie nie będziemy zdolni uzyskać pozwoleń z uwagi na brak zgody właścicieli/zarządów na dysponowanie gruntem na cele budowlane przygotowana jest jedynie dokumentacja projektowo – techniczna z wnioskami o wydanie poszczególnych decyzji (czyli bez uzyskiwania tych decyzji na obecnym etapie). Zgodnie z obecnym stanem wiedzy dokumentacja (bez decyzji) zostanie przygotowana dla ok. 59 zastawek. Opisany problem wiąże się z problemem opisanym w zadaniu A1 (brak zgody pomiędzy Klubem Przyrodników a Nadleśnictwami co do formy udostępnienia gruntu na cele budowlane) ale ma także związek z gruntami prywatnymi, gdzie właściciele nie zgadzają się na budowę zastawek na ich terenach. Lista tych dokumentacji zostanie dostarczona wraz z Raportem Końcowym.

Działanie C3: Koszenie przygotowawcze w celu przywrócenia użytkowania ekstensywnego na terenie województwa warmińsko – mazurskiego (RDOŚ Olsztyn)

Działanie C6: Usunięcie drzew i krzewów na terenie województwa warmińsko – mazurskiego (RDOŚ Olsztyn)

<i>termin rozpoczęcia</i>		<i>termin zakończenia</i>	
<i>planowany</i>	IV kwartał 2014 IV kwartał 2015 IV kwartał 2016	<i>planowany</i>	I kwartał 2015 I kwartał 2016 I kwartał 2017
<i>rzeczywisty</i>	IV kwartał 2014 IV kwartał 2015 IV kwartał 2017	<i>rzeczywisty</i>	I kwartał 2015 I kwartał 2016 I kwartał 2018
Stan realizacji	Trwające		
Kamień milowy	-		
		daty przekazania:	planowana rzeczywista
produkty dostarczalne	-	-	-

Obiekt Struga Żytkiejmska – Puszcza Romincka PLH280005 w dniu 27 kwietnia 2017 roku podpisano porozumienie z Nadleśniczym Nadleśnictwa Gołdap na wykonanie prac polegających na koszeniu roślinności zielnej oraz usunięciu nalotów drzew i krzewów na torfowisku. W tym celu w drodze zapytania ofertowego z dnia 6 czerwca 2017 roku został wyłoniony wykonawca prac, z którym zostanie podpisana umowa. Zadanie zostanie wykonane w terminie do 31 października 2017 roku.

Obiekt Jezioro koło Drozdowa – Mazurskie Bagna PLH280054. W celu realizacji zadania, RDOŚ wszczął w dniu 6 czerwca 2017 roku procedurę w drodze zapytania ofertowego, wyłonił wykonawcę. Niemniej w związku z całkowitym zalaniem obszaru torfowiska w wyniku panujących warunków atmosferycznych, niemożliwe jest podjęcie działań w 2017 roku. Powyższe znajduje odzwierciedlenie w lustracji terenowej, która odbyła się w dniu 6 września 2017 roku. W związku z powyższym **prosimy o możliwość wykonania tych działań do I kwartału 2018 r.** Pragniemy zaznaczyć, iż wykonawca został już wybrany a RDOŚ w Olsztynie uzyskał już zgodę na wykonanie tych działań od zarządców terenów. Opóźnienie wynika zatem jedynie z obiektywnych trudności związanych z warunkami pogodowymi. .

Problemy zanotowane w czasie realizacji zadania oraz sposób ich przewyżczenia:

Ze względu na wysoki stan wody na terenie torfowiska koszenie zostanie wykonane w czasie sezonu zimowego 2017/2018, w czasie gdy torfowisko będzie zamrożone.

Działanie C4: Koszenie przygotowawcze w celu przywrócenia użytkowania ekstensywnego na pozostałym terenie realizacji projektu

Działanie C7: Usunięcie drzew i krzewów na pozostałym terenie realizacji projektu

<i>termin rozpoczęcia</i>		<i>termin zakończenia</i>	
<i>planowany</i>	IV kwartał 2014 IV kwartał 2015 IV kwartał 2016	<i>planowany</i>	I kwartał 2015 I kwartał 2016 I kwartał 2017
<i>rzeczywisty</i>	IV kwartał 2014 IV kwartał 2015 IV kwartał 2016	<i>rzeczywisty</i>	I kwartał 2015 I kwartał 2016 I kwartał 2017
Stan realizacji	Zakończone		
Kamień milowy	Wykoszenie zakładanych powierzchni – 30.03.2017 Usunięcie drzew i krzewów – 31.03.2017		
		daty przekazania:	planowana rzeczywista
produkty dostarczalne	-	-	-

Zgodnie z informacją przedstawioną w Raporcie z Postępu #1 dnia 22.10.2014 r. na początku II kwartału 2014 r. podpisane zostały umowy na realizację tych zadań z dwoma wykonawcami (9 szt. w podziale na regiony, z uwagi na łatwiejsze zarządzanie rozliczeniami - *GRAN Ochrona przyrody Sebastian Karaśkiewicz* (części 1 – 5 zamówienia) oraz *Prace Wysokościowe Tomasz Bąkowski* (części 6 – 9 zamówienia). Część obiektów została objęta działaniami na przełomie lat 2014/2015 a pozostała na przełomie lat 2015/2016. W sezonie 2016/2017 dokonano jeszcze dodatkowych działań w ramach tego zadania – m.in. na nowo włączonym obiekcie Gogolewko. Obecnie nie planuje się już żadnych dodatkowych koszeń i wycinek. Stan realizacji został tabelarycznie wskazany w załączniku nr 1.

Problemy zanotowane w czasie realizacji zadania oraz sposób ich przewyżczenia:

Na chwilę obecną nie przewiduje się problemów w realizacji zadania.

Działanie C5: Optymalizacja warunków wodnych zakłóconych przez działalność bobrów

<i>termin rozpoczęcia</i>		<i>termin zakończenia</i>	
<i>planowany</i>	I kwartał 2015	<i>planowany</i>	IV kwartał 2015
<i>rzeczywisty</i>	I kwartał 2015	<i>rzeczywisty</i>	IV kwartał 2015
Stan realizacji	Zakończone		
Kamień milowy	-		
		daty przekazania:	planowana rzeczywista
produkty dostarczalne	-	-	-

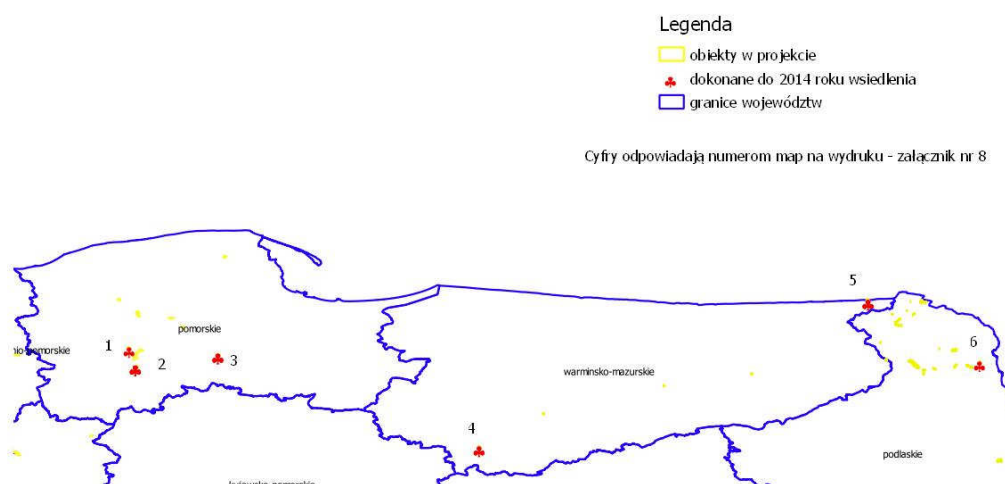
Zadanie zostało w pełni zrealizowane zgodnie z harmonogramem – tj. do IV/2015.

Stan realizacji zadania został tabelarycznie zestawiony w załączniku nr 1. W okresie sprawozdawczym nie podejmowano żadnych działań w ramach tego zadania.

Działanie C8: Wzmocnienie populacji i reintrodukcja (namnażanie i wprowadzanie do siedliska 7230) *Saxifraga hirculus*

<i>termin rozpoczęcia</i>		<i>termin zakończenia</i>	
<i>planowany</i>	III kwartał 2013	<i>planowany</i>	III kwartał 2015
<i>rzeczywisty</i>	III kwartał 2013	<i>rzeczywisty</i>	III kwartał 2015
	III kwartał 2017		I kwartał 2018
<i>Stan realizacji</i>	Trwające		
<i>Kamień milowy</i>	-		
	<i>daty przekazania:</i>		
		<i>planowana</i>	<i>rzeczywista</i>
<i>produkty dostarczalne</i>	-	-	-

Zgodnie z zaleceniami z pisma z dnia 22.07.2016 r. (znak Ares(2016)2887799) w sprawie przekazana dwóch kopii Aneksu nr 2, podjęto rozmowy z Wykonawcą zadania w celu oszacowania możliwości zwiększenia ilości stanowisk wzmocnionych populacji skalnicy torfowiskowej. Uzyskano stosowne zgody Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku na odstępstwo od zakazów ustanowionych dla gatunku chronionego jakim jest skalnica torfowiskowa w celu ponownego zbioru, hodowli i wsiedlania. Obecnie trwa wsiedlanie (do końca października 2017) siewek w obiektach: Mechowisko Radość, Bagno Stawek i Jezioro Krag. **W związku z tym zwracamy się z prośbą o wprowadzenie drugiego bloku realizacji zadania od II kwartału 2016 do III kwartału 2017 co jest jednoznaczne z wydłużeniem okresu jego realizacji.** Do początku II kwartału 2018 Wykonawca będzie prowadził monitoring sukcesu. Wyniki zostaną przedstawione w Raporcie Końcowym. W załączniku nr 8 prezentujemy mapę z miejscami wsiedleń.

Problemy zanotowane w czasie realizacji zadania oraz sposób ich przezwyciężania:

W okresie sprawozdawczym nie zanotowano problemów w realizacji zadania.

Działanie D1: Monitoring fitosocjologiczny i hydrologiczny w wybranych, modelowych obiektach

termin rozpoczęcia		termin zakończenia	
planowany	III kwartał 2012	planowany	II kwartał 2018
rzeczywisty	IV kwartał 2012	rzeczywisty	II kwartał 2018
Stan realizacji	Trwające		
Kamień milowy	Raport z monitoringu – 31.03.2018		
	daty przekazania:		
		planowana	rzeczywista
produkty dostarczalne	Raport z monitoringu	30.06.2018	30.06.2018

Trwa zbieranie danych pochodzących z diverów i dwóch stacji meteo z sezonu 2016/2017. W sezonie wegetacyjnym 2017 w wybranych obiektach prowadzono również monitoring fitosocjologiczny na transektach. Obecnie zadanie to jest w swojej końcowej fazie i uzyskane dane hydrologiczne i fitosocjologiczne są opracowywane na potrzeby publikacji jakie mają powstać w 2018 r. – Podręcznik Dobrych Praktyk w ochronie siedliska 7230 oraz Raport naukowy z realizacji projektu (wraz z raportem z monitoringu).

Monitoring siedliska prowadzony jest zgodnie z metodologią opracowaną dla siedliska przez IOP PAN i wykorzystywanym przez GIOŚ na potrzeby raportowania zgodnie z art. 17 DS. Wszelkie dane przestrzenne prowadzone są w standardzie GIS (warstwy mapowe w postaci plików shp) i ich ostateczne wersje zostaną przekazane wraz z Raportem Końcowym Projektu.

Problemy zanotowane w czasie realizacji zadania oraz sposób ich przezwyciężania:

W okresie sprawozdawczym nie zanotowano problemów w realizacji zadania.

Działanie D2: Ocena możliwości akumulacji węgla przez torfowiska alkaliczne

termin rozpoczęcia		termin zakończenia	
planowany	IV kwartał 2012	planowany	IV kwartał 2013
rzeczywisty	I kwartał 2013	rzeczywisty	IV kwartał 2013
Stan realizacji	Zakończone		
Kamień milowy	Przygotowanie opracowania nt akumulacji węgla – 31.03.2013		
	daty przekazania:		
		planowana	rzeczywista
produkty dostarczalne	Opracowanie nt akumulacji węgla	31.12.2013	31.12.2013
			30.06.2018

Opracowanie zostało przekazane w dwóch wersjach językowych do Komisji wraz z Raportem Śródkresowym. W ramach uwag zgłoszonych pismem z dnia 03-09-2015 znak ENV. ARES (2015) 3630452, które jednocześnie zatwierdzało Raport Śródkresowy, zalecono poszerzenie opracowania o dodatkowe treści. Obecnie jesteśmy na etapie zbierania danych, które pozwolą na zrealizowanie zalecenia. Poszerzone opracowanie zostanie dostarczone wraz z Raportem Końcowym Projektu

Problemy zanotowane w czasie realizacji zadania oraz sposób ich przezwyciężania:

W okresie sprawozdawczym nie zanotowano problemów w realizacji zadania.

Działanie E1: Przygotowanie materiałów promocyjnych i informacyjnych oraz logotypu projektu, tablic informacyjnych oraz strony internetowej projektu.

<i>termin rozpoczęcia</i>		<i>termin zakończenia</i>	
<i>planowany</i>	IV kwartał 2012	<i>planowany</i>	I kwartał 2013
<i>rzeczywisty</i>	IV kwartał 2012	<i>rzeczywisty</i>	I kwartał 2013
	IV kwartał 2014		IV kwartał 2014
	IV kwartał 2015		IV kwartał 2015
	IV kwartał 2016		IV kwartał 2016
	IV kwartał 2017		IV kwartał 2017
Stan realizacji	Zakończono		
Kamień milowy	-		
		daty przekazania:	planowana rzeczywista
produkty dostarczalne	-	-	-

Zadanie zrealizowane w całości. W okresie sprawozdawczym aktualizowano jedynie stronę internetową. Podjęto także decyzję o produkcji kalendarzy na rok 2018 wspólnie z projektem LIFE13 NAT/PL/024.

Problemy zanotowane w czasie realizacji zadania oraz sposób ich przewyżczenia:

W okresie sprawozdawczym nie zanotowano problemów w realizacji zadania.

Działanie E3: Przygotowanie i druk raportu dla laików i naukowego

<i>termin rozpoczęcia</i>		<i>termin zakończenia</i>	
<i>planowany</i>	IV kwartał 2017	<i>planowany</i>	I kwartał 2018
<i>rzeczywisty</i>	I kwartał 2018	<i>rzeczywisty</i>	I kwartał 2018
Stan realizacji	Nie rozpoczęte		
Kamień milowy	-		
		daty przekazania:	planowana rzeczywista
produkty dostarczalne	Raport naukowy i dla laików	30.06.2018	30.06.2018

Zgodnie z harmonogramem stanowiącym załącznik do Aneksu nr 2 do Umowy o dofinansowanie, działanie rozpoczęło się pod koniec realizacji projektu – w IV kwartale 2017 r. Obecnie trwają prace kameralne mające na celu opracowanie spójnego szkicu zawartości, zebranie dostępnych danych literaturowych, usystematyzowanie danych zebranych w toku realizacji projektu.

Nawiązując do prośby przedstawionej w Raporcie z Postępu realizacji projektu LIFE13 NAT/PL/024 zwracamy się także i tutaj o wyrażenie zgody na opublikowanie Raportu naukowego wspólnie z tym projektem

Działanie F1: Ogólne zarządzanie projektem

<i>termin rozpoczęcia</i>		<i>termin zakończenia</i>	
<i>planowany</i>	III kwartał 2012	<i>planowany</i>	II kwartał 2018
<i>rzeczywisty</i>	III kwartał 2012	<i>rzeczywisty</i>	II kwartał 2018
Stan realizacji	Trwające		
Kamień milowy	-		
		daty przekazania:	planowana rzeczywista
produkty dostarczalne	-	-	-

Zadanie zostało opisane w części 2. Administrative part Raportu.

Działanie F2: Przygotowanie „After – LIFE Conservation Plan”

<i>termin rozpoczęcia</i>		<i>termin zakończenia</i>	
<i>planowany</i>	IV kwartał 2017	<i>planowany</i>	I kwartał 2018
<i>rzeczywisty</i>	IV kwartał 2017	<i>rzeczywisty</i>	I kwartał 2018
Stan realizacji	Nie rozpoczęte		
Kamień milowy	-		
		daty przekazania:	planowana rzeczywista
produkty dostarczalne	Raport naukowy i dla laików	30.06.2018	30.06.2018

Zgodnie z harmonogramem stanowiącym załącznik do Aneksu nr 2 do Umowy o dofinansowanie, działanie rozpoczęło się pod koniec realizacji projektu – w IV kwartale 2017 r. Obecnie trwają prace kameralne mające na celu opracowanie spójnego szkicu zawartości oraz zebranie dostępnych danych dotyczących możliwych źródeł finansowania działań służących utrzymaniu efektów projektu.

Działanie E2: Organizacja serii warsztatów/seminariów i opracowanie Podręcznika Dobrych Praktyk w ochronie torfowisk alkalicznych

Działanie F3: Tworzenie sieci z innymi projektami

<i>termin rozpoczęcia</i>		<i>termin zakończenia</i>	
<i>planowany</i>	IV kwartał 2012 II kwartał 2014 II kwartał 2015 II kwartał 2016 IV kwartał 2017	<i>planowany</i>	II kwartał 2013 III kwartał 2014 III kwartał 2015 IV kwartał 2016 I kwartał 2018
<i>rzeczywisty</i>	IV kwartał 2012 II kwartał 2014 II kwartał 2015 II kwartał 2016 IV kwartał 2017	<i>rzeczywisty</i>	II kwartał 2013 III kwartał 2014 III kwartał 2015 IV kwartał 2016 I kwartał 2018
Stan realizacji	Trwające		
Kamień milowy	Przygotowanie Podręcznika Dobrych Praktyk – 31.03.2018		
		daty przekazania:	planowana rzeczywista

<i>produkty dostarczalne</i>	Podręcznik Dobrych Praktyk	30.06.2018	30.06.2018
------------------------------	----------------------------	------------	------------

Z uwagi na pokrywający się zakres obu działań a także wskaźniki realizacji tych działań opisane są one łącznie.

Warsztaty, seminaria, konferencje

Lp.	Data	Miejsce	Cel/nazwa konferencji /warsztatów
1	24.02.2017	Owczary	Prezentacja projektu podczas XXXV Zjazdu Członków Klubu Przyrodników
2	5-6.04.2017	Rogów	Prezentacja projektów LIFE11 i LIFE13 na XIII Konferencji z cyklu AKTYWNE METODY OCHRONY PRZYRODY W ZRÓWNOWAŻONYM LEŚNICTWIE
3	21-31.08.2017.	Litwa, Łotwa, Estonia	Wymiana doświadczeń z projektami LIFE z tych krajów.

Projekt został również zaprezentowany w artykule „Efekty aktywnej ochrony torfowisk alkalicznych w wybranych rezerwatach Polski północno-zachodniej” opublikowanych w Przeglądzie Przyrodniczym XXVII, 4 (2016): 98-119.

Obecnie trwają przygotowania do organizacji konferencji podsumowującej projekt. Konferencja ma mieć miejsce w I kwartale 2018 r i odbyć się wspólnie z podsumowaniem projektu LIFE13 NAT/PL/024.

5.2. Envisaged progress until next report.

Do złożenia następnego raportu – Final Report planowanego na 09/2018 r. zostaną zrealizowane w całości wszystkie zadania. Zostanie sporządzony raport naukowy i laika a także After-LIFE Conservation Plan, Podręcznik Dobrych Praktyk w ochronie siedliska 7230 oraz wykonany zostanie audyt projektu. Pracujemy także, by każdy z obiektów posiadał odpowiednie zapisy w odpowiednich planach.

Harmonogram realizacji w postaci wykresu Gantt’a znajduje się w załączniku nr 9.

5.3. Impact

Projekt dotyczy siedliska 7230, w Polsce szczególnie wyróżniającego się pod względem liczby gatunków rzadkich, zagrożonych wyginięciem oraz chronionych. W obrębie siedliska występują m.in. takie gatunki z Załącznika II DS jak *Saxifraga hirculus*, *Liparis Loeseli*, *Hamatoculis vernicosus*. Wśród wielu cennych elementów flory, w obrębie siedliska występują liczne populacje tzw. reliktywów glacialnych jak mszaki: *Paludella squarrosa*, *Pseudocaliargon trifarium*, *Messia triquetra*. W oparciu o najnowsze dane, powierzchnia siedliska 7230 wraz z wymienionymi gatunkami uległa na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat drastycznemu spadkowi o ok. 80-85%. Realizacja projektu przyczynia się do zahamowania tego niekorzystnego trendu a niekiedy nawet do jego odtwarzania. Projekt obejmuje najcenniejsze torfowiska alkaliczne w północnej części Polski, przyczyniając się do poprawy bądź utrzymania dobrego stanu. W przypadku Polski północno-zachodniej działaniami ochronnymi objęto większość najcenniejszych obszarów, w tym szczególnie najcenniejsze torfowiska na Pojezierzu Kaszubskim oraz Borach Tucholskich będącymi jednocześnie jedynymi stanowiskami *Saxifraga hirculus* w zachodniej Polsce. W obszarach tych występują jednocześnie największe populacje *Liparis Loeseli*. Dzięki realizacji projektu utrzymywane

są obiekty będące jednymi z ostatnich ostoi siedliska 7230 w regionie np. dolina Ilanki, Pliszki i rezerwat Młodno na Ziemi Lubuskiej.

Projekt ma wpływ bezpośrednio na siedlisko 7230. Poprzez poprawę warunków wodnych i usuwanie biomasy (odżyźnianie) poprawia stan jego zachowania. Pośrednio wpływa również na siedliska występujące w kompleksach wodno-torfowiskowych. Są to np. rzeki włosienicznikowe wzdłuż, których często położone są torfowiska alkaliczne (poprawa warunków wodnych poprzez blokowanie rowów melioracyjnych przyczynia się do poprawy parametrów fizyko-chemicznych wód zasilających te rzeki a często również zlokalizowane w pobliżu torfowisk jeziora np. ramienicowe (3140) lub eutroficzne (3150). Siedliskiem na które wpływa projekt ochrony torfowisk alkalicznych są również różnego typu łągi (91E0). Pozytywny wpływ projektu polega tu głównie na poprawie warunków wodnych zarówno na samych torfowiskach jak też sąsiadujących z nimi łągami bądź olsami czy lasami bagiennymi (91D0). Utrzymywanie otwartego charakteru torfowisk alkalicznych z licznymi elementami roślinności łąkowej przyczynia się również do poprawy stanu zachowania licznych gatunków owadów, w tym szczególnie „naturowych” motyli jak czerwończyk nieparek czy modraszki. Tworzone w ramach projektu rezerwaty przyczyniają się dodatkowo dla ochrony wielu innych gatunków, dla których np. nie wyznacza się obszarów Natura 2000 bądź nie spełniają wymogów aby być uznane za przedmioty ochrony w danym obszarze Natura 2000.

Realizacja projektu umożliwiła też kontynuację monitoringu efektów podejmowanych działań ochronnych prowadzonych w ramach projektu oraz niekiedy kilka lat wstecz. Poniżej zaprezentowano efekty przyrodnicze tj. zachodzące zmiany w obrębie wybranych obiektów w aspekcie zmian warunków wodnych (wywołanych w ramach działań ochronnych przewidzianych w projekcie bądź w sposób naturalny w drodze samoistnej renaturyzacji a także za pośrednictwem np. bobrów) oraz intensywności podejmowanych działań (np. częstotliwości usuwania drzew i krzewów, koszeń itp.).

5.3.1. Ocena efektów rzeczowych i ekonomicznych w poszczególnych, wybranych obiektach objętych projektem

W ramach zrealizowanych działań podjęto szereg czynności spośród opisanych powyżej, których efektem były m.in. skoszone i odkrzaczone torfowiska, dokumentacje niezbędne rolnikom i użytkownikom działek do przystąpienia do programu rolnośrodowiskowego lub działania rolno-środowiskowo-klimatycznego, wyznaczone działki rolnośrodowiskowe, czy wymierna liczba ha włączonych w program rolnośrodowiskowy lub działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne. Podsumowanie powyższych działań dla wybranych obiektów z obszaru północno-wschodniej Polski prezentuje poniższa tabela.

Obiekt	Pow. skoszona [ha]	Pow. wycinki [ha]	Dok. PRŚ [szt.]	Wyznaczone działki PRŚ [szt]	Pow. włączona w PRŚ [ha]	Pow. dzierżawiona i użytkowana przez KP [ha]
Augustów - ogródki	1,46	0,78	1	2	1,45	0
Bagno Parchacz	1,62	1,36	0	0	0	0
Czarnkowizna	1,47	1,23	1	2	0,94	0,77
Dziabel	0,32	0,32	1	1	0,32	0
Głógno	1,37	1,37	0	0	0	0
Hańcza	0,38	0,27	0	0	0	0

Jazy	0,68	0,68	0	0	0	0
jez. Purwin	0,27	0,27	0	0	0	0
Kobyła Biel	4,45	4,45	0	0	0	0
Kopaniarze	1,86	1,47	0	0	0	0
Linówek	0,32	0,32	0	0	0	0
Łosiniany	4,19	3,22	0	0	0	0
Morgi	2,62	0	0	0	0	0
Perkuć	9,02	9,02	0	0	0	0
Poszeszupie	2,11	1,64	1	1	1,21	0
Rowele	1,05	1,03	1	2	0,99	0,99
Rudawki	18	14,53	2	10	16,51	11,18
Rutka	3,41	1,67	0	0	0	0
Sarnetki	22,06	19,42	10	30	17,71	2,1
Stara Pawłówka	3,42	3,42	2	5	3,19	1,11
Stara Wieś	1,07	0,94	1	0	0	0
Trępel	3,1	2,47	0	0	0	0
Wingrany	1,89	1,27	1	1	1,99	0
Zocie	8,62	8,62	0	0	0	0
Żytkiejmska Struga S	0,78	0,48	0	0	0	0
Łącznie	95,54	80,25	21	54	44,31	16,15

Łącznie koszenia wykonano na niemal 100 ha rozdrobnionych powierzchniowo gruntów, znajdujących się w znacznej mierze w użytkowaniu właścicieli prywatnych. Ponieważ torfowiska te nie były użytkowane od lat ich stan zachowania był w większości zły lub niezadowalający – intensywnie wkraczały na nie drzewa i krzewy, a miejscami gatunki ekspansywne. Z tego powodu prócz koszeń wykonano dodatkowo odkrzaczanie, które objęło nieco ponad 80 ha torfowisk.

Obydwa działania przełożyły się na poprawę warunków świetlnych i troficznych w obrębie siedliska przyrodniczego 7230, a na skutek usunięcia drzew i krzewów i zmniejszenia ewapotranspiracji miejscowo uległy poprawie także warunki wilgotnościowe. Konieczność uzyskiwania zgód właścicieli prywatnych gruntów przekładała się na podnoszenie ich świadomości ekologicznej w zakresie potrzeby ochrony torfowisk. Każdy z właścicieli został poinformowany o walorach przyrodniczych i potrzebie ochrony torfowiska, które posiada, a ponadto został po nim oprowadzony, przy czym często była to pierwsza wizyta od kilkadziesiąt lat. Część z właścicieli zdecydowała się kontynuować zrealizowane w projekcie działania w ramach realizacji programu rolnośrodowiskowego lub działania rolno-środowiskowo-klimatycznego, co wymagało przygotowania dokumentacji rolnośrodowiskowych. Kilkunastu właścicieli postanowiło wydzierżawić torfowiska Klubowi Przyrodników, tak aby Klub realizował zobowiązanie rolnośrodowiskowe. Łącznie przygotowano 21 takich dokumentacji, wyznaczając 54 działki rolne.

Łącznie ok. połowa powierzchni wykoszonej w ramach realizacji działań projektu została włączona w program rolnośrodowiskowy w warianty dedykowane torfowiskom, a pozostałe płaty użytkowane są przez właścicieli lub przez zarządzających tymi gruntami indywidualnie (np. RDOŚ w Olsztynie).

Prócz wyżej opisanych działań na 3 obiektach wybudowano łącznie 11 zastawek piętrzących na istniejących jednokierunkowych rowach melioracyjnych, które negatywnie wpływały na bilans wodny torfowisk. Zmiany hydrologiczne będące efektem tych działań zależą w dużej mierze od warunków meteorologicznych w danym roku i często widoczne są dopiero po kilku lub kilkunastu latach. Trudno zatem ocenić wpływ działania tych urządzeń na przestrzeni 2-3 lat.

Niemniej jednak realizacja projektu umożliwiła kontynuację monitoringu efektów podejmowanych działań ochronnych prowadzonych zarówno w ramach projektu oraz niekiedy kilka lat wstecz. Poniżej zaprezentowano efekty przyrodnicze tj. zachodzące zmiany w obrębie wybranych obiektów w aspekcie zmian warunków wodnych (wywołanych w ramach działań ochronnych przewidzianych w projekcie bądź w sposób naturalny w drodze samoistnej renaturyzacji a także za pośrednictwem np. bobrów) oraz intensywności podejmowanych działań (np. częstotliwości usuwania drzew i krzewów, koszeń itp.).

5.3.2. Ocena efektów ekologicznych działań ochronnych w poszczególnych, wybranych obiektach objętych projektem

Kosobudki II

Transekt „B” (ryc. 1). Na przestrzeni ostatnich kilku lat prowadzonych obserwacji odnotowano stały, niewielki wzrost poziomu wód gruntowych wynikający z spotanicznego zarastania rowów melioracyjnych oraz wzrostu poziomu wody w rzece Pliszce w skutek działalności bobrów. Powierzchniowa warstwa torfu w centralnej części transektu jest bardzo dobrze zachowana w przeciwieństwie do fragmentów wyniesionych, położonych w sąsiedztwie mineralnych krawędzi doliny. Powierzchnia torfowiska jest stabilna, tylko w niewielkim stopniu podatna na pionowe przemieszczanie, szczególnie w centralnej części transektu. Badania fitosocjologiczne wskazują na brak istotnych zmian w charakterze roślinności w obrębie całego transektu za wyjątkiem stale powiększającego się arealu olszyn, który został zahamowany w latach 2014-2017 na skutek podjętych działań ochronnych w ramach projektu.

Transekt „C” (ryc. 1). W okresie prowadzonych badań zaobserwowano znaczący wzrost poziomu wody (budowa zastawek na rowach melioracyjnych), szczególnie w części transektu położonej najbliżej rzeki (oddziaływanie tamy bobrowej). W sąsiedztwie mineralnych krawędzi doliny poziom wody osiągał zbliżone wartości. Powierzchniowa warstwa torfu na niemal całej długości transektu jest silnie zmineralizowana. Powierzchnia torfowiska jest stabilna, o silnie ograniczonych możliwościach ruchu pionowego. W okresie prowadzonych obserwacji odnotowano ustępowanie zbiorowisk szuwarowych i łąkowych na rzecz leśnych (fragmenty transektu wyłączone z użytkowania kośnego i zabiegów ochronnych). Proces ten został trwale powstrzymany na skutek podjętych działań ochronnych oraz przywrócenia użytkowania kośnego. W obrębie pozostałych fragmentów charakter roślinności w zasadzie nie uległ istotnym zmianom.

Transekt „K” (ryc. 2). W obrębie transektu poziom wód gruntowych w okresie obserwacji był wyjątkowo stabilny. Powierzchniowa warstwa torfu w poszczególnych częściach transektu o zróżnicowanym stopniu rozkładu. Najsilniej rozłożone torfy w sąsiedztwie przesuszonych fragmentów torfowiska znajdują się w rejonie mineralnych krawędzi, najsłabiej rozłożone – w partiach najniższych, w sąsiedztwie rzeki. Powierzchnia torfowiska jest stabilna w rejonie mineralnych krawędzi i w centralnej części transektu. W sąsiedztwie rzeki przybiera postać ruchomego pła. Analiza fitosocjologiczna wykazała, że prowadzone zabiegi ochronne przyczyniły się do rozwoju zbiorowisk mechowiskowych w obrębie wcześniej zarejestrowanych szuwarów oraz zahamowały stosunkowo szybko przebiegający process ekspansji roślinności leśnej.

Legenda:

Warunki wodne/Water conditions

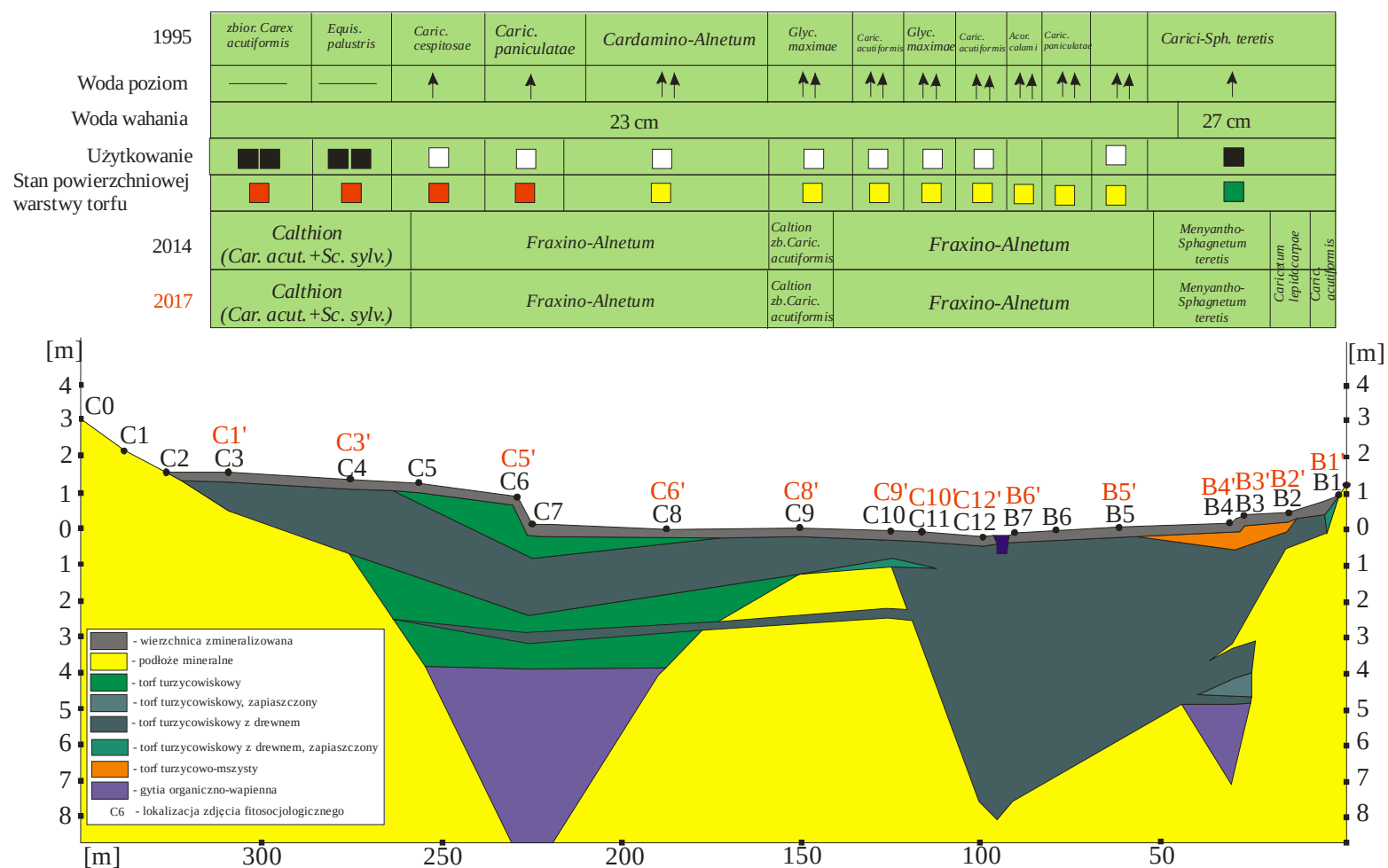
- - stabilny poziom wód gruntowych przejawiający się niewielkimi wahaniami wynikającymi z naturalnych zmian warunkowanych zmiennością opadów atmosferycznych
- stable conditions, small amplitude of ground water levels due to natural causes (precipitation)
- - niewielki wzrost, oznaczający systematyczne podnoszenie się poziomu wód gruntowych w okresie prowadzonych obserwacji o co najmniej 5 cm jednak nie więcej niż 15 cm
- small rise, systematic rising of ground water level during the observation period, within the range of 5 to 15 cm
- - silny wzrost poziomu wód gruntowych - oznaczający systematyczne podnoszenie się poziomu wód gruntowych w okresie prowadzonych obserwacji w przedziale 15-25 cm
- strong rise, systematic rising of ground water level during the observation period, within the range of 15 to 25 cm
- - bardzo silny wzrost poziomu wód gruntowych - oznaczający systematyczne podnoszenie się poziomu wód gruntowych w okresie prowadzonych obserwacji powyżej 25 cm
- very strong rise, systematic rising of ground water level during the observation period, above 25 cm
- - na przemian silny wzrost i spadek poziomu wód
- alternately strong rise and decrease of groundwater level

Użytkowanie/Protection measures

- - brak użytkowania i działań ochronnych
- lack of management and protection measures
- - użytkowanie ekstensywne lub sporadyczne zabiegi ochronne oznaczające wykonanie nie więcej niż 1-2 zabiegów wykoszenia i/lub 1-2 zabiegów usunięcia nalotów drzew w okresie 10 lat
- extensive landuse of sporadic protection measures of no more than 1-2 times of mowing and/or 1-2 times of tree removal within 10 years period
- - użytkowanie „intensywne” oznaczające wykonanie więcej niż 2 zabiegi koszenia i/lub wycinki drzew w okresie 10 lat
- “intensive” use by more than 2 times of mowing and/or tree removal within 10 years period

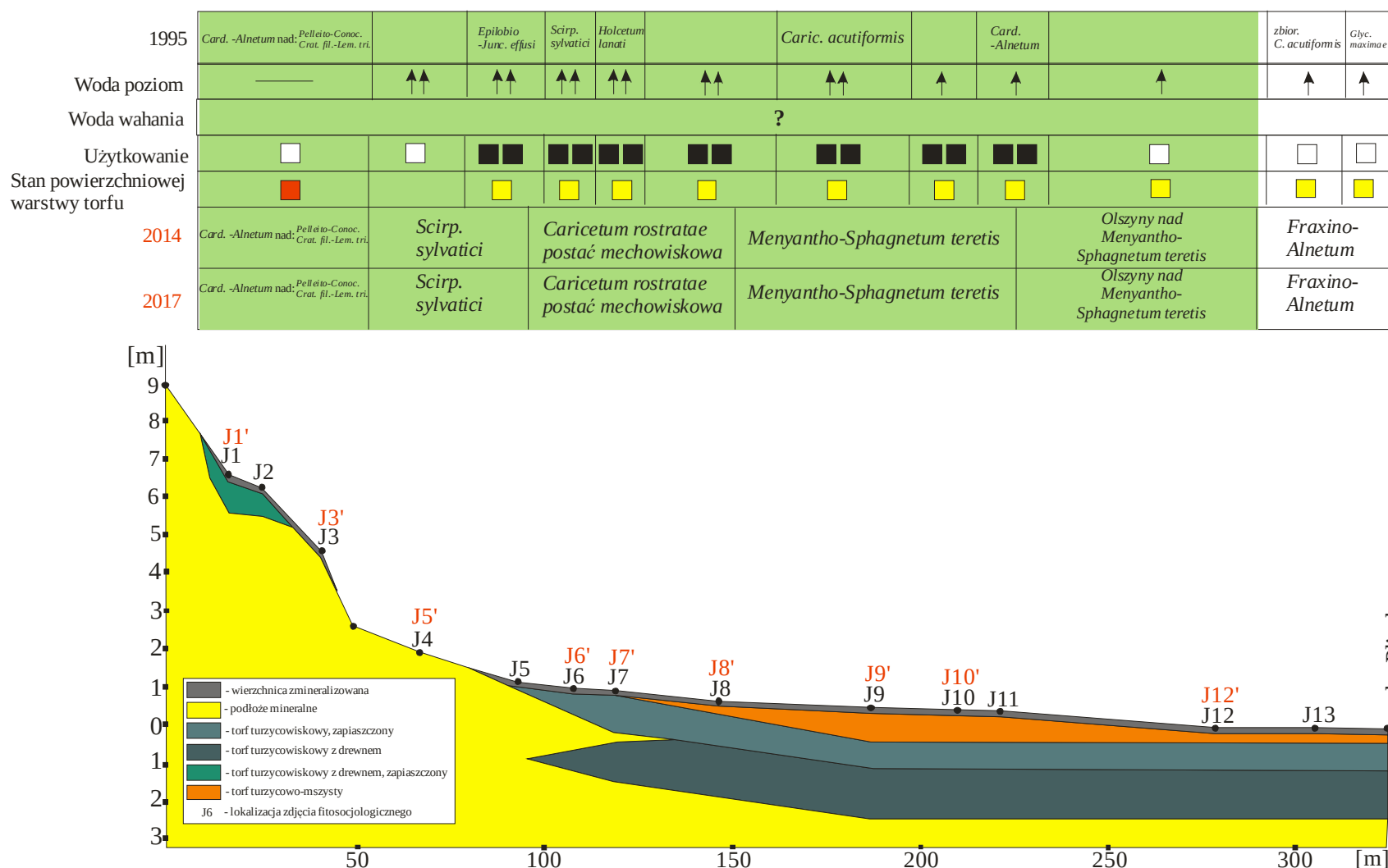
Stopień rozkładu powierzchniowej warstwy torfu w skali von Posta Decomposition grade of surface peat layer (von Post scale)

- - rozkład do 4/ below 4
- - 4-6
- - 7-10

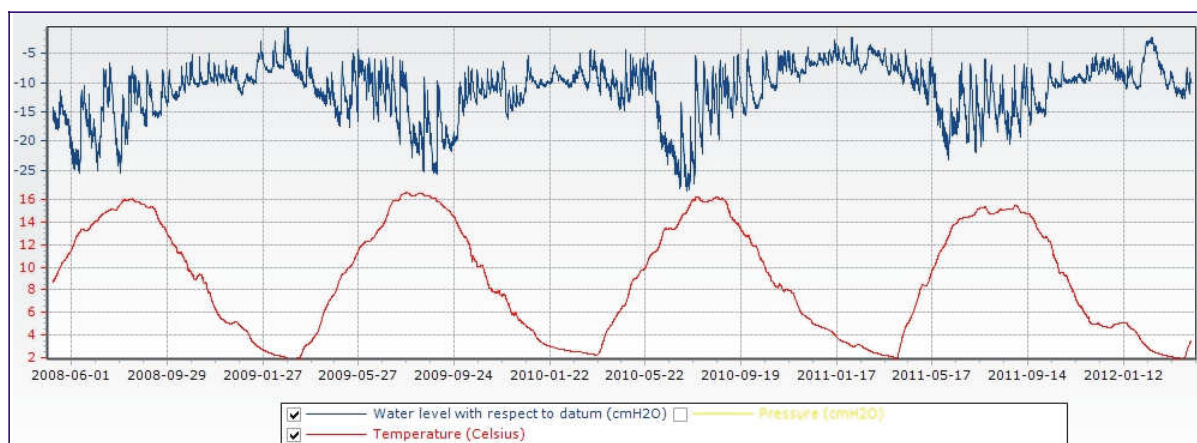
Ryc. 1. Rozmieszczenie fitocenoz na transektach „B” i „C” w latach 1994, 2014 i 2017 na tle warunków wodnych, przeprowadzonych zabiegów ochronnych, intensywności użytkowania oraz stopnia rozkładu powierzchniowej warstwy złoża torfu w obiekcie Kosobudki II.

Fig. 1. Distribution of plant communities at the „B” and „C” transects in the years 1994, 2014 and 2017 in relation to water conditions, management measures, intensity of landuse and decomposition grade of peat in the Kosobudki II.

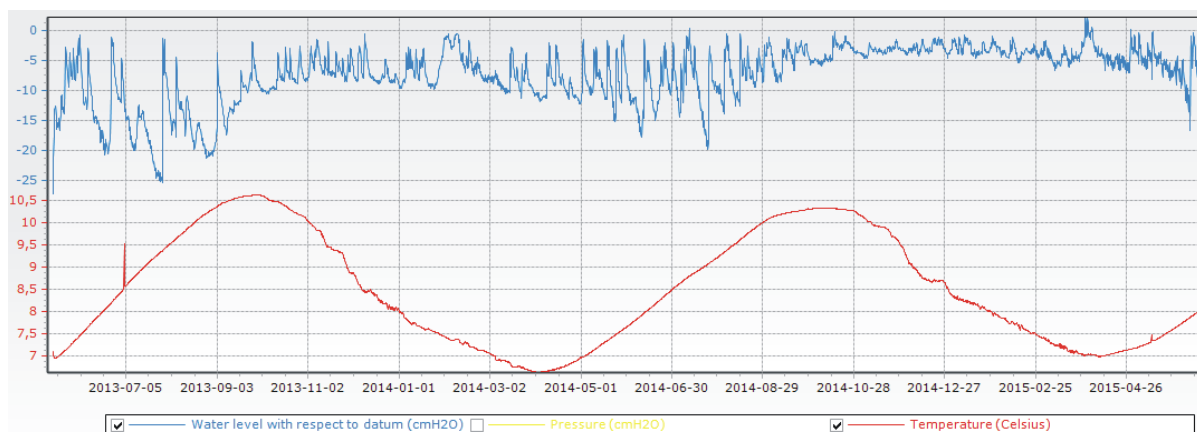
Ryc. 2. Rozmieszczenie fitocenozy na transekcie „J” w latach 1994, 2014 i 2017 na tle warunków wodnych, przeprowadzonych zabiegów ochronnych, intensywności użytkowania oraz stopnia rozkładu powierzchniowej warstwy złoża torfu w obiekcie Kosobudki II.

Fig. 2. Distribution of plant communities at the „J” transect in the years 1994, 2014 and 2017 in relation to water conditions, management measures, intensity of landuse and decomposition grade of peat in the Kosobudki II.

Ryc. 3. Zmienność poziomu i temperatury wody gruntowej w obiekcie Kosobudki II (dane z automatycznego rejestratora zlokalizowanego na transekcje „B”).

Fig. 3. Changes in level and temperature of ground water in the Kosobudki II mire (data from automatic diver located at transect “B”).

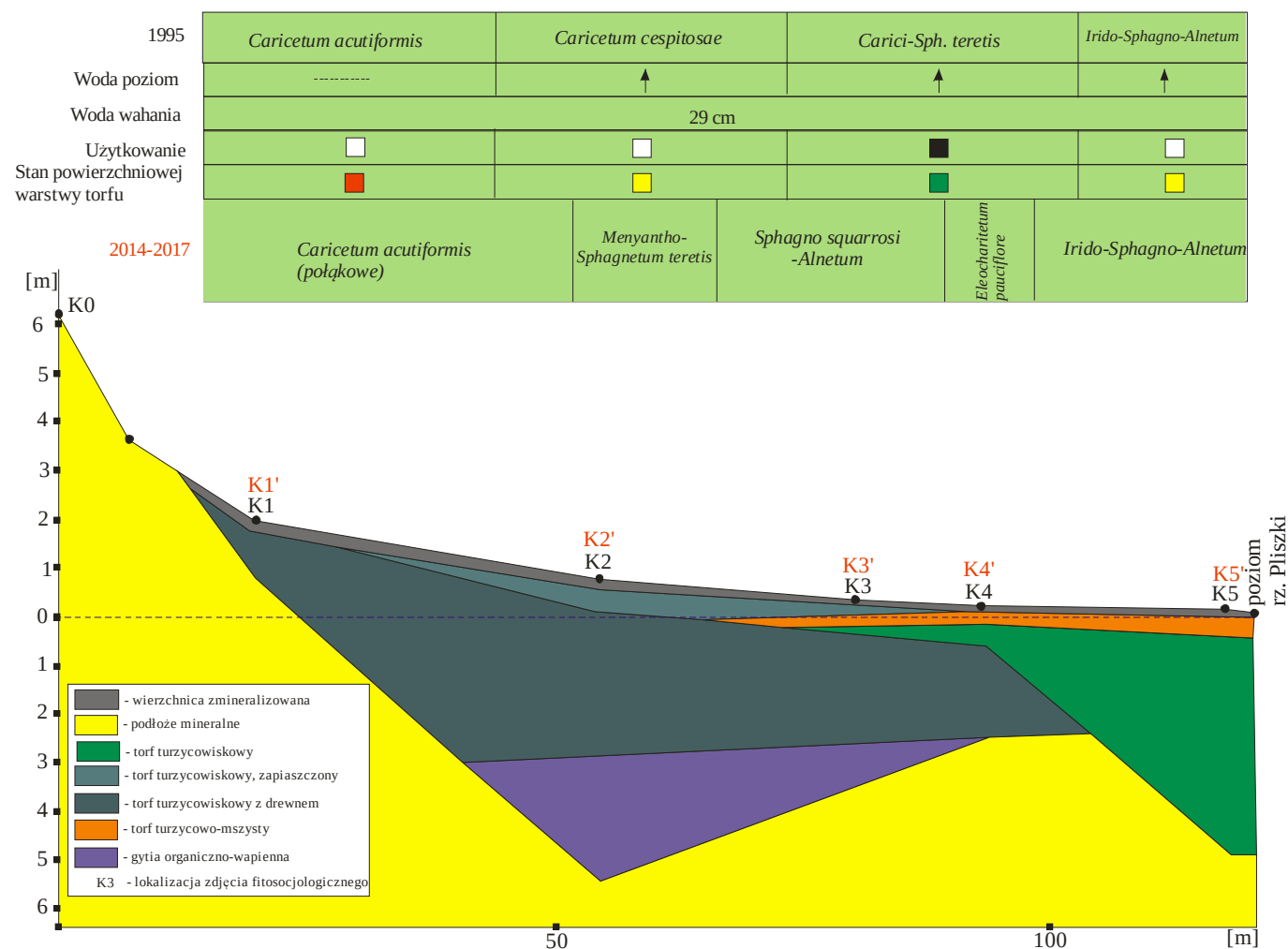

Ryc. 4. Zmienność poziomu i temperatury wody gruntowej w obiekcie Kosobudki II, transekt C – stacja meteo (dane z automatycznego rejestratora zlokalizowanego na transekcje „C”).

Fig. 4. Changes in level and temperature of ground water in the Kosobudki II mire, transect C – meteostation (data from automatic diver located at transect “C”).

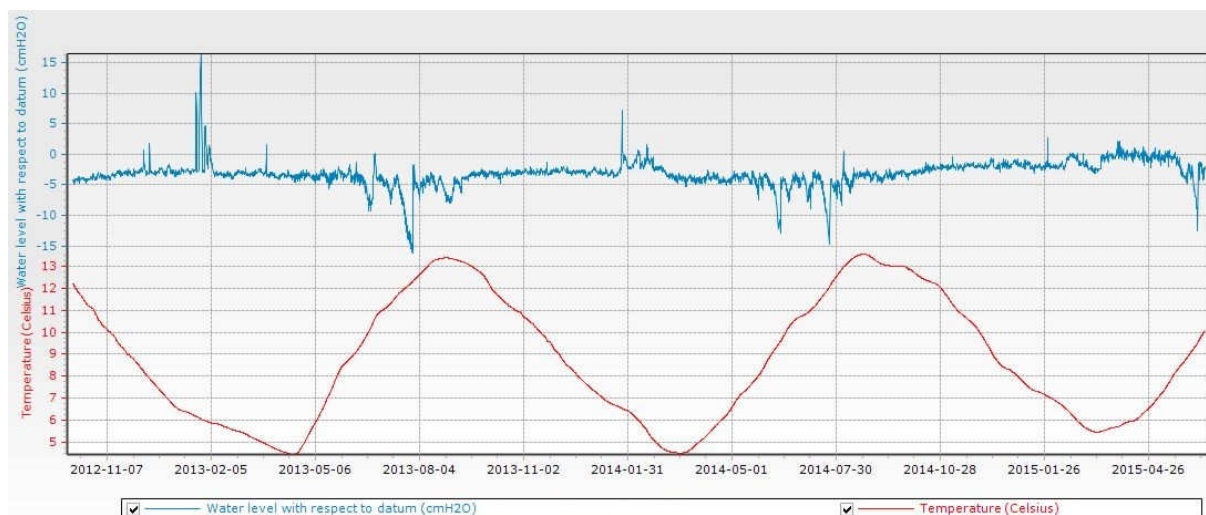
Kijewo I

Transekt „K” (ryc. 5). W obrębie transektu poziom wód gruntowych w okresie obserwacji był wyjątkowo stabilny. Powierzchniowa warstwa torfu w poszczególnych częściach transektu o zróżnicowanym stopniu rozkładu. Najsilniej rozłożone torfy w sąsiedztwie przesuszonych fragmentów torfowiska znajdują się w rejonie mineralnych krawędzi, najsłabiej rozłożone – w partiach najniższych, w sąsiedztwie rzeki. Powierzchnia torfowiska jest stabilna w rejonie mineralnych krawędzi i w centralnej części transektu. W sąsiedztwie rzeki przybiera postać ruchomego pła. Analiza fitosocjologiczna wykazała, że prowadzone zabiegi ochronne przyczyniły się do rozwoju zbiorowisk mechowiskowych w obrębie wcześniej zarejestrowanych szuwarów, natomiast w ograniczonym stopniu zahamowały ekspansję zbiorowisk leśnych. Ich ekspansja została zatrzymana dopiero na skutek prowadzonych wycinek w ramach projektu.

Ryc. 5. Rozmieszczenie fitocenz na transekcje „K” w latach 1994, 2014 I 2017 na tle warunków wodnych, przeprowadzonych zabiegów ochronnych, intensywności użytkowania oraz stopnia rozkładu powierzchniowej warstwy złoża torfu w obiekcie Kijewo I.

Fig. 5. Distribution of plant communities at the „K” transect in the years 1994, 2014 and 2017 in relation to water conditions, management measures, intensity of landuse and decomposition grade of peat in the Kijewo I.

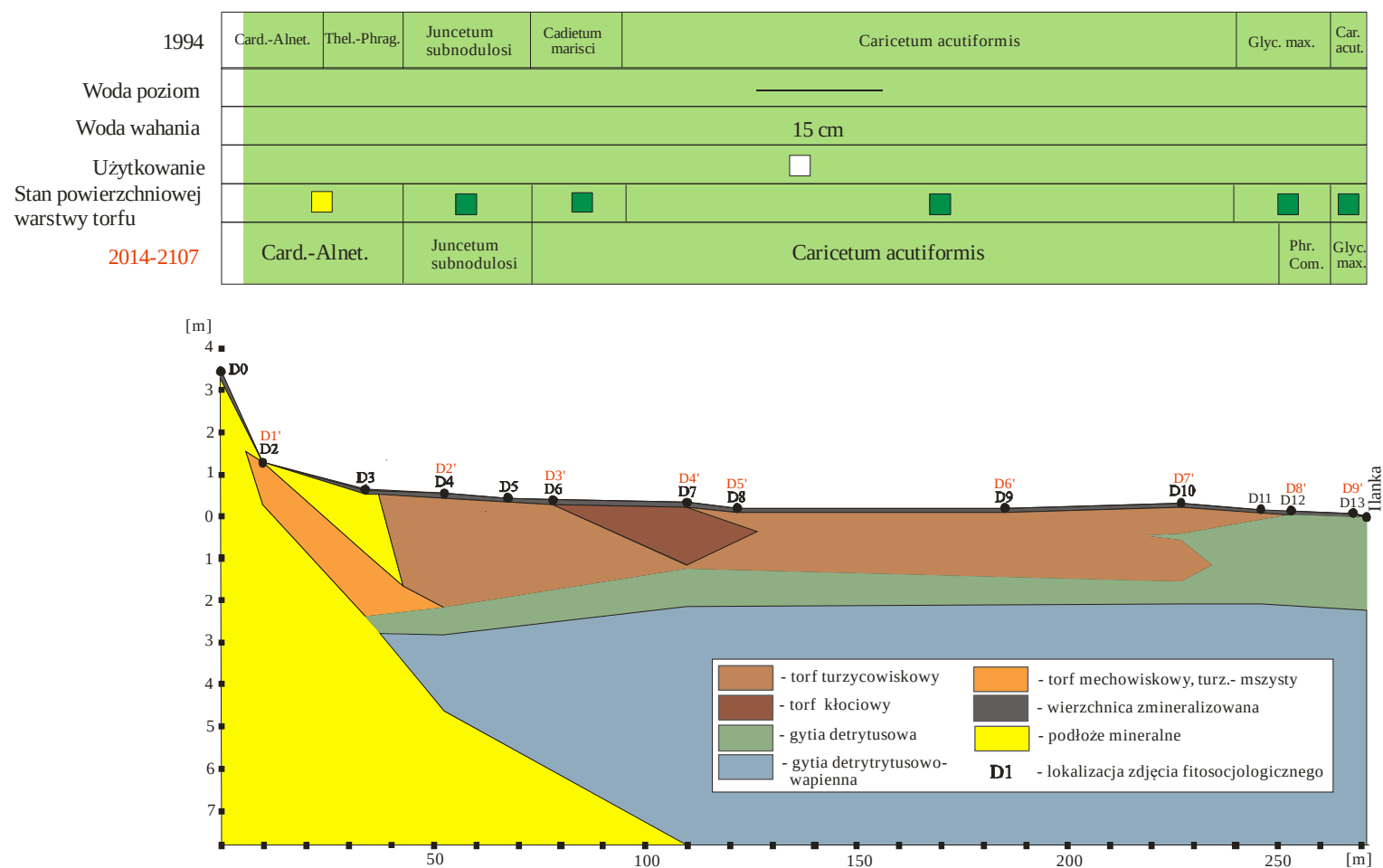

Ryc. 6. Zmienność poziomu i temperatury wody gruntowej w torfowisku Kijewo I (dane z automatycznego rejestratora zlokalizowanego na transekcje „K”).

Fig. 6. Changes in level and temperature of ground water in the Kijewo I” mire (data from automatic diver located at transect “K”).

Ilanka I

Transekt „D” (ryc. 7). W obrębie całego transektu poziom wody na przestrzeni ostatnich 20 lat był wysoki i stabilny. Obserwowano jedynie niewielkie wahania w zakresie ok. 15 cm. Powierzchniowa warstwa torfu jest słabo rozłożona. Powierzchnia torfowiska ma charakter pływającej maty unoszącej się bądź opadającej wraz z wahaniami zwierciadła wody. W obrębie transektu nie prowadzono zabiegów ochronnych. W okresie prowadzonych obserwacji na przestrzeni 20 lat roślinność nie uległa istotnym przemianom (ryc. 7), co wskazuje na wysoki stopień naturalności warunków hydroekologicznych. Na transekcje nie odnotowano płatu *Cladietum marisci*. Zespół ten obecnie występuje w granicach obiektu jednak na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat jego powierzchnia zmniejszyła się nieznacznie i obecnie występuje w sąsiedztwie dawnej lokalizacji. Potwierdzenie braku konieczności wykonywania zabiegów ochronnych w ramach czynnej ochrony było możliwe dzięki prowadzonemu w ramach projektu monitoringowi.

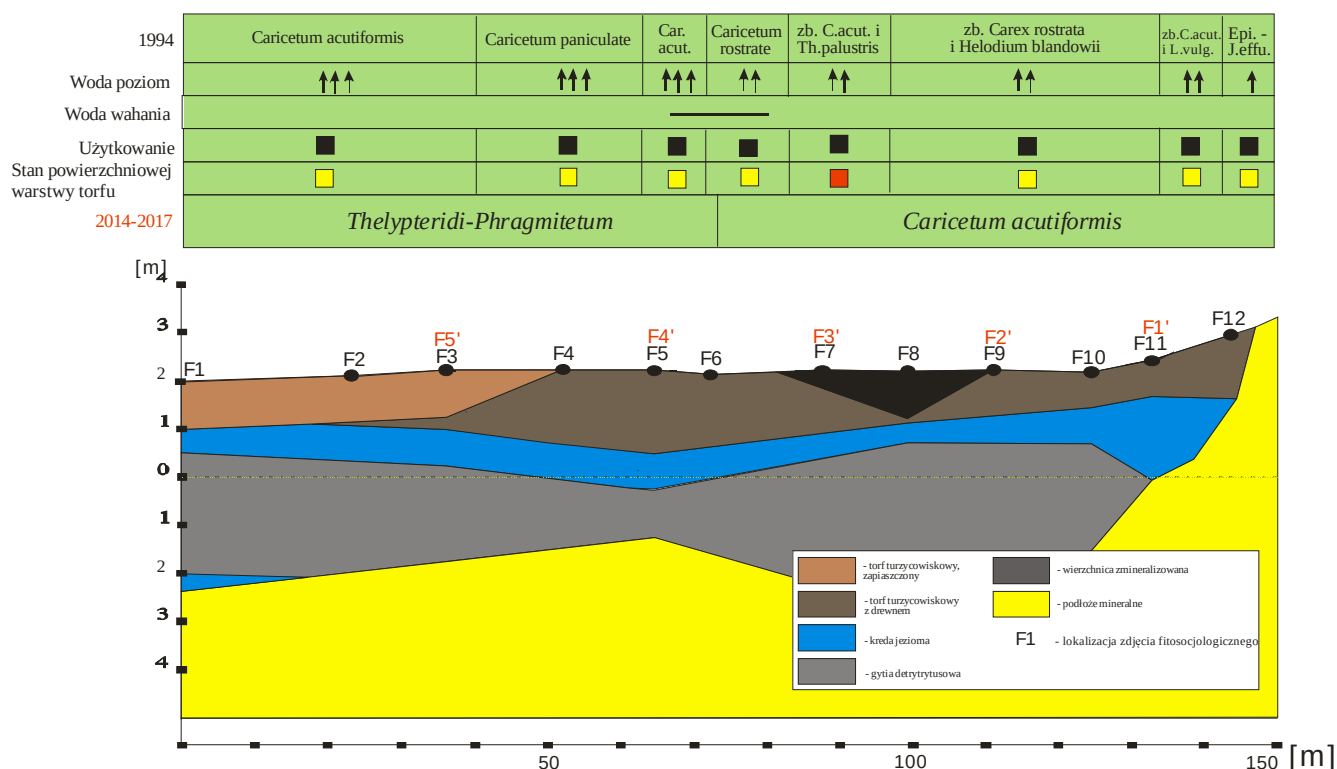

Ryc. 7. Rozmieszczenie fitocenozy na transekcie „D” w latach 1994, 2014 i 2017 na tle warunków wodnych, przeprowadzonych zabiegów ochronnych, intensywności użytkowania oraz stopnia rozkładu powierzchniowej warstwy złoża torfu w obiekcie Ilanka I.

Fig. 7. Distribution of plant communities at the „D” transect in the years 1994, 2014 and 2017 in relation to water conditions, management measures, intensity of landuse and decomposition grade of peat in the „Ilanka I.

Ilanka III

Transekt „F” (ryc. 8). W okresie prowadzonych obserwacji odnotowano znaczący wzrost poziomu wody prowadzący do niemal całkowitego zalania torfowiska. Powierzchniowa warstwa torfu ma średni i silny stopień rozkładu. Powierzchnia torfowiska jest dość stabilna o ograniczonych możliwościach przemieszczania pionowego wraz z wahaniami poziomu wody. W obrębie całego torfowiska prowadzono zabiegi ochronne polegające na dwukrotnym usunięciu nalotów drzew i wykaszaniu wraz z usuwaniem biomasy. W okresie 20 lat nastąpił tu całkowity zanik roślinności łąkowej i mechowiskowej na rzecz szuwarów (ryc. 8).

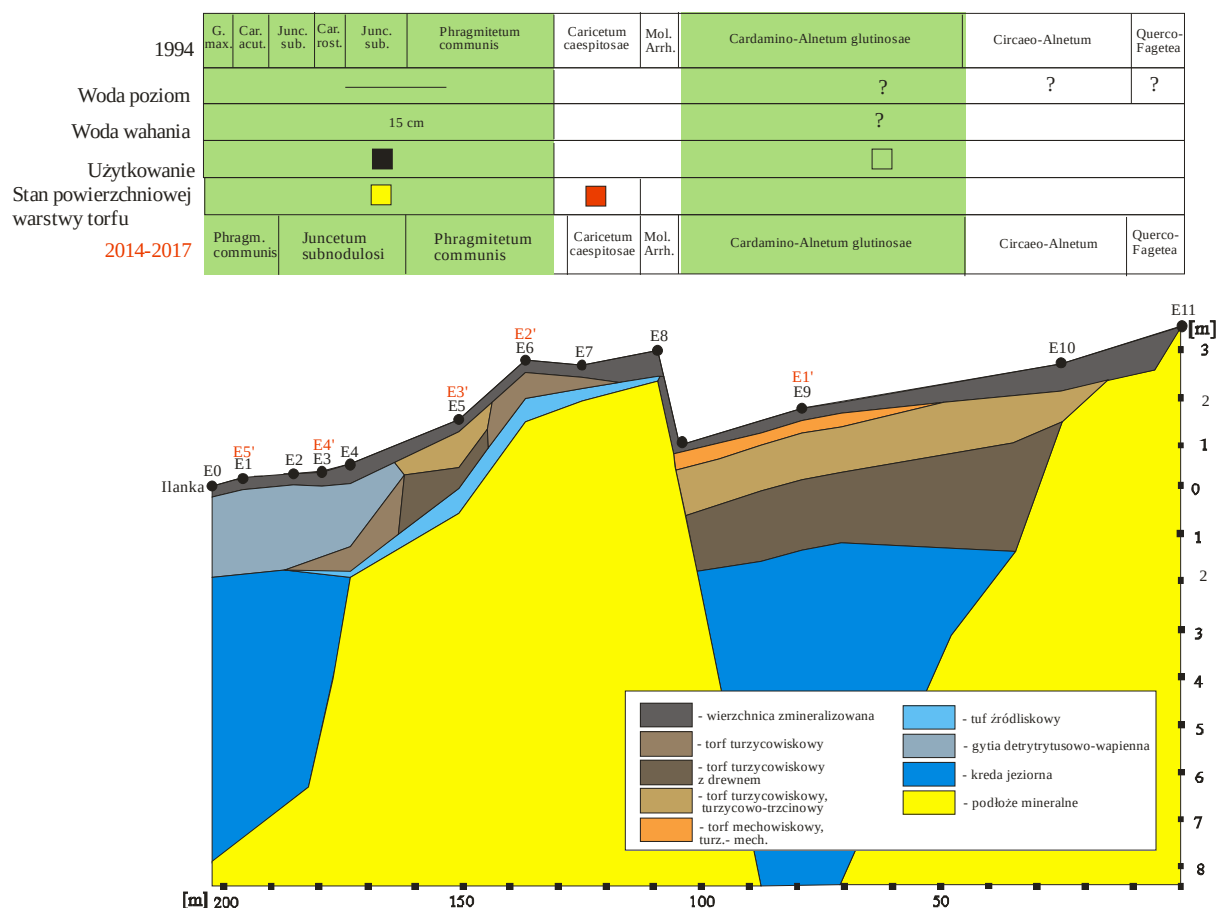

Ryc. 8. Rozmieszczenie fitocenoz na transekcie „F” w latach 1994, 2014 i 2017 na tle warunków wodnych, przeprowadzonych zabiegów ochronnych, intensywności użytkowania oraz stopnia rozkładu powierzchniowej warstwy złoża torfu w obiekcie Ilanka III.

Fig. 8. Distribution of plant communities at the „F” transect in the years 1994, 2014 and 2017 in relation to water conditions, management measures, intensity of landuse and decomposition grade of peat in the Ilanka III.

Ilanka II

Transekt „E” (ryc. 9). Torfowisko o stabilnym, wysokim poziomie wody (bezpośrednio przy powierzchni gruntu) na zboczu pagórka – kemu z intensywnym wypływem wód podziemnych. Powierzchniowa warstwa torfu silnie rozłożona. Powierzchnia torfowiska w rejonie mineralnego wyniesienia jest stabilna i w sąsiedztwie rzeki przybiera postać pływającej maty podatnej na wahania poziomu wody. W obrębie transektu przeprowadzono jednorazowy zabieg koszenia. Zaobserwowano niewielkie zmiany roślinności, głównie w rozmieszczeniu poszczególnych płatów. Charakterystyczną cechą tej części torfowiska jest utrzymująca się prawdopodobnie od kilkudziesięciu lat silna populacja situ tępokwiatowego *Juncus subnodulosus*, którego płaty wydają się w tym miejscu zwiększać swoją powierzchnię.

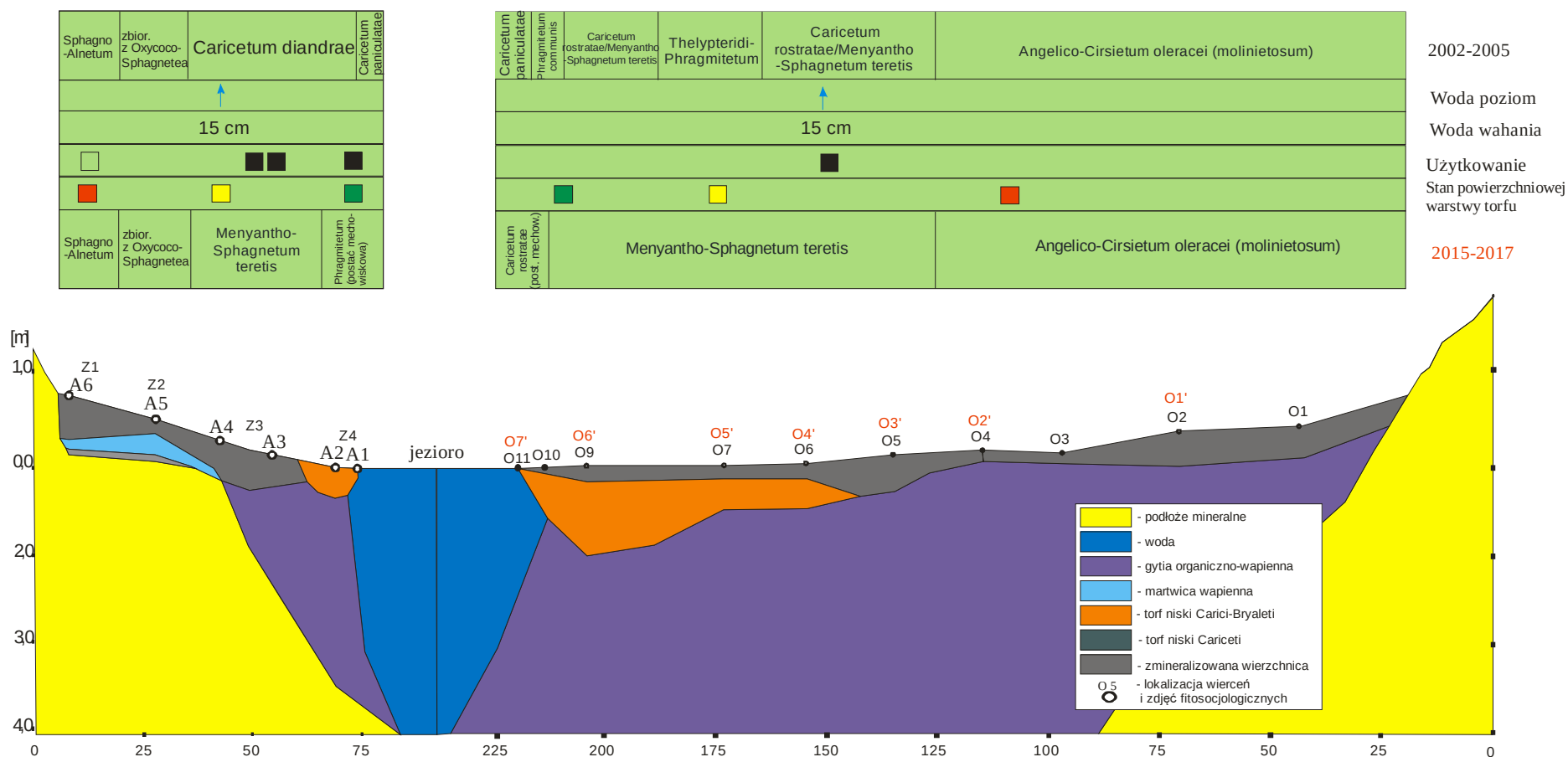

Ryc. 9. Rozmieszczenie fitocenoz na transekcje „E” w latach 1994, 2014 i 2017 na tle warunków wodnych, przeprowadzonych zabiegów ochronnych, intensywności użytkowania oraz stopnia rozkładu powierzchniowej warstwy złoża torfu w obiekcie Ilanka II.

Fig. 9. Distribution of plant communities at the „E” transect in the years 1994, 2014 and 2017 in relation to water conditions, management measures, intensity of landuse and decomposition grade of peat in the Ilanka II.

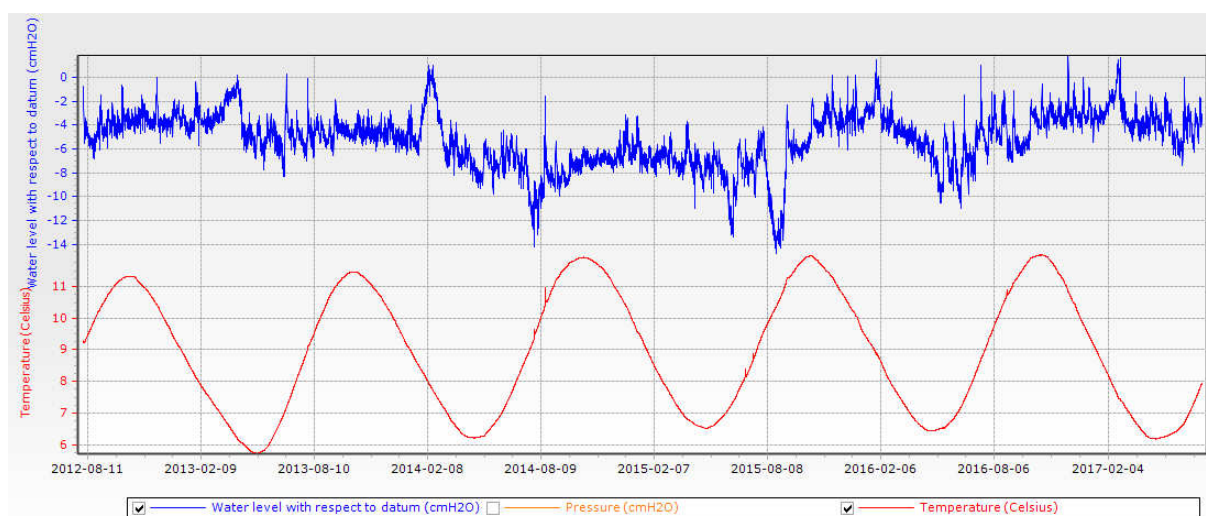
Zapceń II

W obrębie obu transektów zlokalizowanych po przeciwnych stronach niewielkiego jeziora (ryc. 10) odnotowano stabilny poziom wód gruntowych uzależniony od stałego piętrzenia na odpływie ze zbiornika. W roku 2015 po remoncie istniejącego przepustu poziom wody uległ nieznacznemu podniesieniu. Stopień mineralizacji powierzchniowej warstwy torfu jest zróżnicowany. Bardzo słabo rozłożone torfy występują w najniższej położonych partiach torfowiska, w sąsiedztwie zbiornika wodnego. Wraz ze wzrostem wyniesienia powierzchni gruntu w kierunku mineralnych krawędzi stopień rozkładu zwiększa się. Powierzchnia torfowiska w sąsiedztwie zbiornika ma charakter pływającego pła, a w sąsiedztwie mineralnych krawędzi jest stabilna. W obiekcie prowadzono bardzo intensywne działania ochronne polegające na niemal corocznym wykaszaniu i usuwaniu biomasy z całej powierzchni badanych transektów. Zaobserwowane zmiany roślinności torfowiska wskazują na nieznaczny wzrost udziału fitocenoz mechowiskowych kosztem szuwarów. W bezpośrednim sąsiedztwie lustra wody wzrost udziału fitocenoz i gatunków związanych z mechowiskami wynika z naturalnej sukcesji natomiast w centralnej części torfowiska może być wiązany również z działaniami ochronnymi ograniczającymi udział gatunków zielnych (szczególnie wysokich turzyc) na rzecz mchów brunatnych.

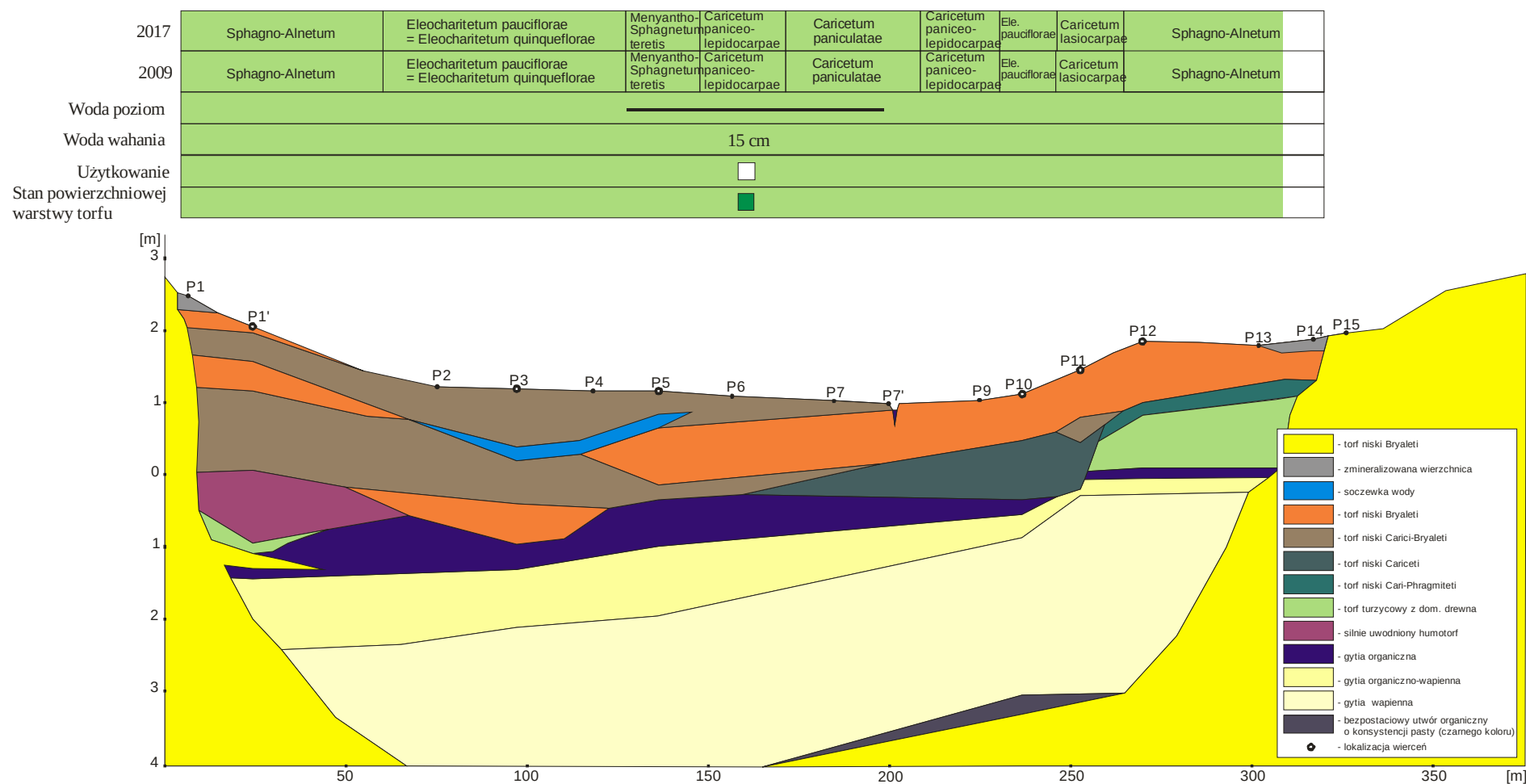
Bagno Stawek

To jeden z najlepiej zachowanych i stabilnych obiektów objętych projektem. Prowadzony monitoring warunków wodnych wskazuje na niewielkie wahania poziomu wód gruntowych. Dobrze zachowana warstwa powierzchniowa torfowiska zdolna do reakcji na wahania poziomu wód niewątpliwie przyczynia się do utrzymania właściwego stanu występujących tu zbiorowisk mechowiskowych. Przeprowadzone zabiegi polegające na usunięciu drzew odznaczają się bardzo wysoką skutecznością. W przeciwieństwie do większości obiektów, z nie do końca znanych przyczyn, drzewa odrastają w bardzo wolnym tempie. Bagno Stawek stanowi modelowy przykład obiektu dobrze zachowanego, w którym niewielkim nakładem prac, przeprowadzonych we właściwym czasie można skutecznie chronić siedlisko 7230. Wyniki prowadzonego monitoringu fitosocjologicznego i hydrologicznego prezentują ryc. 11 i 12.

Ryc. 11. Zmienność poziomu i temperatury wody gruntowej w torfowisku Bagno Stawek (dane z automatycznego rejestratora zlokalizowanego na transekcie „P”).

Fig. 11. Changes in level and temperature of ground water in the Bagno Stawek mire (data from automatic diver located at transect “P”).

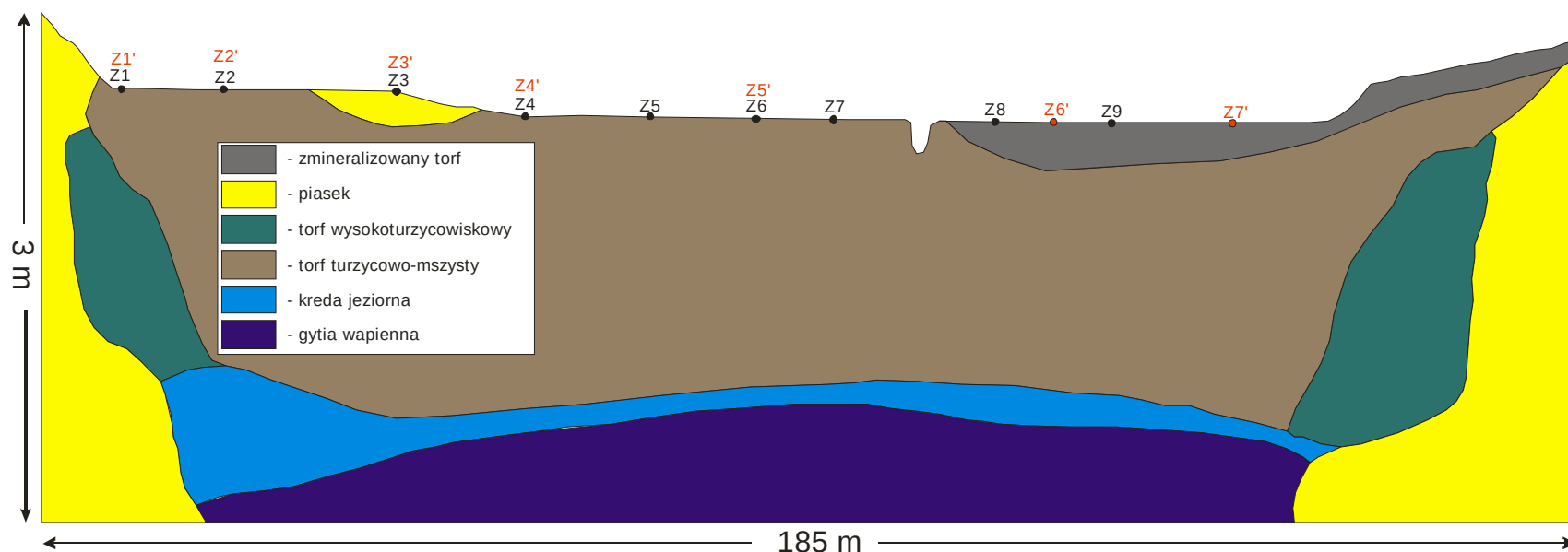
Ryc. 12. Rozmieszczenie fitocenoz na transekcje "P" w latach 2009 i 2017 na tle warunków wodnych, przeprowadzonych zabiegów ochronnych, intensywności użytkowania oraz stopnia rozkładu powierzchniowej warstwy złoża torfu w obiekcie Bagno Stawek.

Fig. 12. Distribution of plant communities at the "P" transect in the years 2009 and 2017 in relation to water conditions, management measures, intensity of landuse and decomposition grade of peat in the Bagno Stawek.

Wierzchołek

Prowadzony monitoring fitosocjologiczny na przestrzeni ponad 10 lat wskazuje na stosunkowo niewielkie tempo przemian roślinności. Odpowiedzialne są za to stabilne i korzystne warunki wodne oraz dobrze zachowana warstwa powierzchniowa torfowiska, szczególnie w jego centralnej części. Powolna ekspansja roślinności leśnej i zaroślowej hamowana jest działaniami ochronnymi. Stosunkowo niewielkie przemiany roślinności odnotowane w obrębie transektu badawczego prezentuje ryc. 13.

2005	Meny. -Sph. teretis	Caricetum diandrae	Caricetum paniculatae	Caricetum diandrae	Menyantho -Sphagnetum teretis	Caricetum diandrae	Menyantho-Sphagnetum teretis	Molinio-Arrheneteretea
Woda poziom								
Woda wahań	15 cm							
Użytkowanie								
Stan powierzchniowej warstwy torfu								
2015	Cardamino -Alnetum	Menyantho- Sphagnetum teretis	Cardamino -Alnetum	Scorpidio- Caricetum diandrae	Menyantho- Sphagnetum teretis	Caricetum rostratae (postać mechowiskowa)	Menyantho- Sphagnetum teretis	

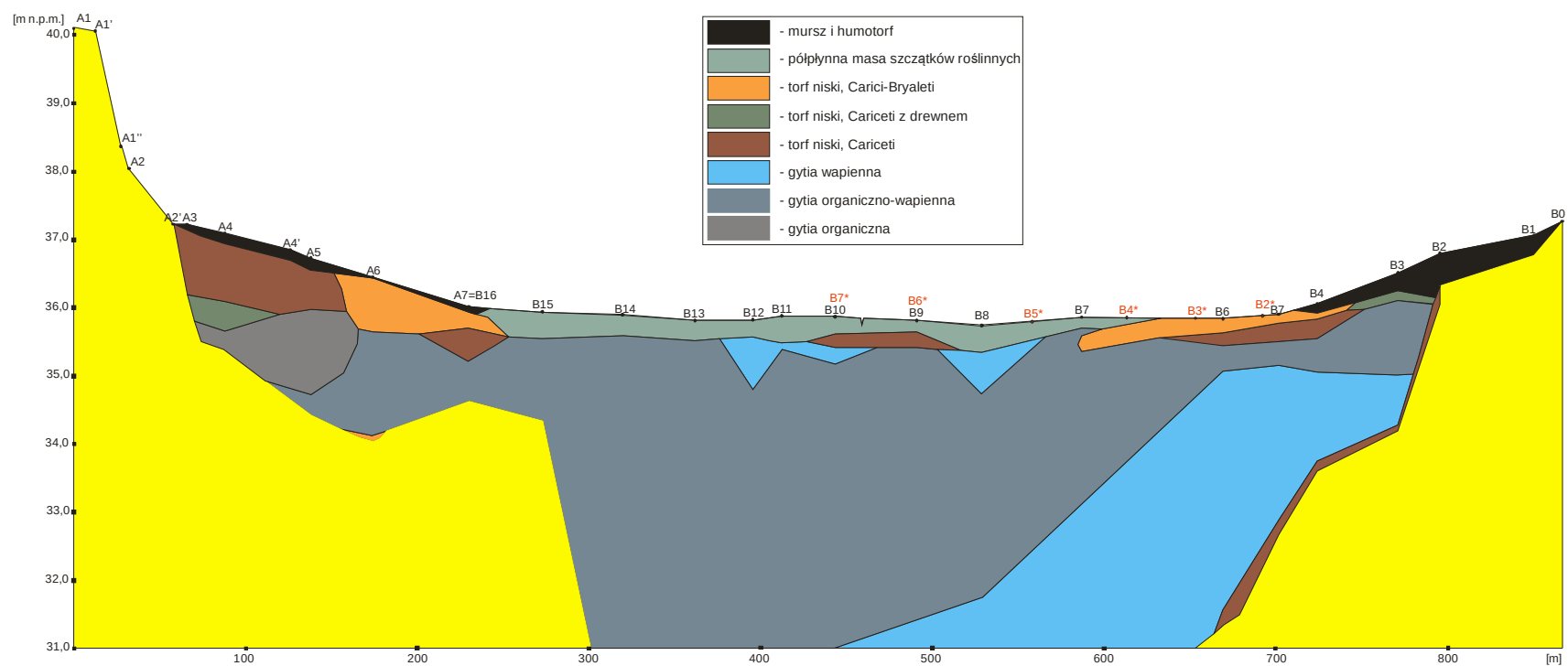
Ryc. 13. Rozmieszczenie fitocenozy na transekcie "Z" w latach 2005 i 2015 na tle warunków wodnych, przeprowadzonych zabiegów ochronnych, intensywności użytkowania oraz stopnia rozkładu powierzchniowej warstwy złoża torfu w obiekcie Wierzchołek.

Fig. 13. Distribution of plant communities at the "P" transect in the years 2005 and 2015 in relation to water conditions, management measures, intensity of landuse and decomposition grade of peat in the Wierzchołek.

Młodno

Obiekt pod względem zmian warunków wodnych wyjątkowo niestabilny i zróżnicowany. Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat wahania poziomu wody osiągały kilkudziesięciu centymetrów. Z uwagi na działalność bobrów centralna część torfowiska była przez kilka lat zalana. Po kilku latach na skutek opuszczenia miejsca przez bobry i zniszczenie tamy poziom wody radykalnie obniżył się. W tym okresie obserwowano w pierwszej kolejności zanik roślinności typowej dla siedliska 7230 na rzecz szuwarów oraz roślinności wodnej. Wraz ze spadkiem poziomu wody zaobserwowano stopniowy powrót fitocenoz mechowiskowych oraz turzycowisk właściwych dla siedliska 7230. Przemiany te zostały wsparte działaniami ochronnymi w ramach projektu.

2000	bór sosnowy	Cardamino-Alnetum glutinosae	Cariceum acutiformis		Cardamino-Alnetum glutinosae	Caricetum paniculatae	Cardamino-Alnetum glutinosae		Comm. Menyanthes trifoliata-Carex rostrata	Caricetum elatae	Caricetum paradoxae	Molinietum coenuleae	Comm. Cirsium oleraceum		
Woda poziom									↕						
Woda wahania									30-40 cm						
Użytkowanie															
Stan powierzchniowej warstwy torfu															
2015	bór sosnowy	Cardamino-Alnetum glutinosae	Cariceum acutiformis	Cardamino-Alnetum glutinosae				Caricetum paniculatae Card-Alnet. glutinosae	Caricetum rostratae (postać mechowiskowa)	Caricetum appropinquatae	Caricetum lasiocarpae	Magnocaricion	Caricetum lasiocarpae	Molinietum coenuleae	Comm. Cirsium oleraceum

Ryc. 14. Rozmieszczenie fitocenoz na transekcie “A-B” w latach 2000 i 2015 na tle warunków wodnych, przeprowadzonych zabiegów ochronnych, intensywności użytkowania oraz stopnia rozkładu powierzchniowej warstwy złoża torfu w obiekcie Młodno.
 Fig. 14. Distribution of plant communities at the “A-B” transect in the years 2000 and 2015 in relation to water conditions, management measures, intensity of landuse and decomposition grade of peat in the Młodno.

Podsumowanie i wnioski:

- kilkunastoletnie obserwacje i monitoring fitytosocjologiczny w ramach projektu wybranych torfowisk alkalicznych wskazują na dynamiczne zmiany roślinności,
- prowadzone rejestry zmian poziomu wód gruntowych wskazują, że torfowiska alkaliczne w warunkach Polski niżowej charakteryzują się amplitudą wahań od 15 do 40 cm,
- działania ochronne polegające na manipulacji poziomem wód gruntowych, usuwaniu roślinności leśnej i zaroślowej oraz wykaszaniu mogą przynosić zróżnicowane efekty,
- działania ochronne, ograniczające się tylko do podnoszenia poziomu wody w obrębie torfowisk alkalicznych o zaburzonych warunkach hydrologicznych w niewielkim stopniu przyczyniają się do hamowania ekspansji roślinności leśnej,
- podnoszenie poziomu wody w obiektach o znacznej mineralizacji powierzchniowej warstwy torfu przyczynia się do ekspansji roślinności szuwarowej,
- utrzymanie bądź przywrócenie roślinności charakterystycznej dla torfowisk alkalicznych w obiektach silnie przekształconych jest możliwe poprzez podnoszenie poziomu wód z jednoczesnym intensywnym usuwaniem biomasy,
- okazjonalne (raz na 3-5 lat) usuwanie nalotów drzew zapewnia utrzymanie charakterystycznej roślinności w przypadku najmniej przekształconych torfowisk alkalicznych,
- torfowiska alkaliczne wyróżniają się wieloma swoistymi cechami zależnymi od lokalnych warunków hydroekologicznych i wymagają wyjątkowo zindywidualizowanego traktowania w doborze metod ochrony.

5.4. Indirect impacts

Pośrednie wpływy działań to:

- podniesienie świadomości społecznej w zakresie potrzeb ochrony przyrody zarówno wśród urzędników, jak i lokalnych mieszkańców;
- włączenie wybranych fragmentów siedliska w program rolnośrodowiskowy, zapewniający przedłużenie efektu projektu;
- zapewnienie miejsc pracy dla osób realizujących działania ochrony czynnej (pilarzy, kosiarzy, budowniczych obiektów hydrotechnicznych etc.);
- Realizacja projektu ma bezpośredni wpływ na osoby i instytucje, od których w dużym stopniu zależy skuteczność ochrony przyrody w kraju. Są to np. pracownicy administracji leśnej. Dzięki podejmowanym działaniom większość z nich jako zarządców terenu dopiero na skutek podejmowanych działań dowiaduje się o istnieniu siedliska w obszarze przez nich zarządzanym. Również na skutek podejmowanych działań osoby te dowiadują się o warunkach koniecznych dla egzystencji siedliska, istniejących zagrożeniach a także potrzebach związanych z jego ochroną czy też możliwościami użytkowania, korzyściach ochrony siedliska dla prowadzonej gospodarki leśnej. Projekt ma również pozytywny wpływ w aspekcie dostarczania wiedzy administracji związanej bezpośrednio z ochroną przyrody np. pracownicy regionalnych dyrekcji ochrony środowiska i parków krajobrazowych. Oprócz praktycznej wiedzy i doświadczeń przekazywanym w trakcie wykonywanych działań ochronnych jako uczestnicy wyjazdów zagranicznych mają możliwość obserwacji szerszego spektrum i zróżnicowania torfowisk alkalicznych w Europie oraz zapoznania się z metodami jego ochrony w różnych innych krajach. Wydaje się, że w ten sposób nabyte doświadczenia w przyszłości umożliwią tym osobom podejmowanie jeszcze skuteczniejszych działań ochronnych na rzecz siedliska 7230. Projekt nie pozostaje też bez wpływu na lokalne społeczności i właścicieli prywatnych. Podnosi on świadomość ekologiczną oraz zwraca uwagę na potrzeby związane z ochroną przyrody, wskazuje mechanizmy gospodarczo-ekonomiczne zapewniające dodatkowe dochody służące jednocześnie zachowaniu siedliska 7230. Realizacja projektu przełamuje w ten sposób często

negatywne nastawienie do idei sieci Natura 2000 jak też organizacji ekologicznych zajmujących się ochroną przyrody.

5.5. Outside LIFE

W ramach statutowej działalności Klubu Przyrodników na bieżąco monitorowany jest proces powstawania Planów Zadań Ochronnych dla obszarów Natura 2000. Dla części z nich Klub Przyrodników jest lub był wykonawcą. W procesie tym staramy się zadbać o właściwe ujęcie działań ochronnych dla siedliska 7230 w powstających Planach Zadań Ochronnych i przekazywania wiedzy obecnie zgromadzonej w ramach projektu na potrzeby powstających Planów.

6. Financial part

6.1. Costs incurred

Budget breakdown categories	Total cost in €	Costs incurred from the start date to 30/09/2017 in €	% of total costs
1. Personnel	€ 470 380	€ 444 713	95%
2. Travel	€ 84 550	€ 64 133	76%
3. External assistance	€ 433 823	€ 458 330	106%
4. Durable goods	€ 400 474	€ 215 034	54%
4.a Infrastructure	€ 291 862	€ 101 225	35%
4.b Equipment	€ 108 612	€ 113 809	105%
4.c Prototype	€ 0	€ 0	0%
5. Land/rights purchase/lease	€ 289 185	€ 179 015	62%
6. Consumable material	€ 36 286	€ 28 504	79%
7. Other costs	€ 58 096	€ 30 068	52%
8. Overheads	€ 36 287	€ 27 840	77%
TOTAL	€ 1 809 081	€ 1 447 636	80%

Wraz z Raportem Wstępnym została zatwierdzona zamiana w postaci przeniesienia kwoty € 13 312 z kategorii External assistance do kosztów kategorii Consumables – co zostało wyrażone w tabeli powyżej.

Wykorzystanie ponad 100% wartości kategorii Durable goods: equipment jest wynikiem zakupu (zgodnie z przewidzianym we wniosku harmonogramem) całości planowanego sprzętu. Zwiększenie wartości kategorii wynika z rynkowych cen tego sprzętu uzyskanych w ramach otwartej procedury przetargowej. W ramach kategorii nie przewiduje się już dodatkowych kosztów.

Niskie wykorzystanie środków w ramach kategorii Durable goods: infrastructure jest wynikiem faktu, iż koszty jednostkowe budowy zastawek jakie wynikają z ofert wykonawców wybieranych na podstawie otwartych procedur przetargowych są niższe niż planowane we wniosku.

Wysokie wykorzystanie środków w ramach kategorii External assistance jest wynikiem faktu, że zdecydowana większość kosztów w ramach tej kategorii to koszt wykonania działań ochronnych – koszeń i wycinek, które zostały zakończone. W ramach kategorii przewidziane są jeszcze koszty związane przede wszystkim z zadaniami A1, E2, E3, F1 lecz nie powinny one przekroczyć kwoty ok. 15 000 euro.

Wykorzystanie środków w ramach kategorii Land purchase na poziomie 62% mimo zakupu dwukrotnie większej powierzchni niż planowano we wniosku wynika z prowadzonych negocjacji oraz bardzo zróżnicowanych cen (w przeliczeniu na 1 ha) gruntów w zależności od lokalizacji. Ceny wahają się od 9 000 zł/ha do 25 000 zł/ha (zgodnie z wycenami gruntów pochodzącymi z operatów szacunkowych wykonanych dla każdej z tych nieruchomości). Kategoria obecnie została zamknięta kosztowo i nie planuje się dalszych wydatków w ramach tej kategorii. Oszczędności zostały przeznaczone na pokrycie wydatków w ramach innych kategorii w czasie okresu przedłużenia projektu – bez powodowania zmian znaczących w innych kategoriach budżetowych?

Jednocześnie tak jak wskazywano w piśmie z wnioskiem o wprowadzenie istotnej zmiany w projekcie przesunięcia między kategoriami konieczne były w celu pokrycia wydatków w okresie przedłużenia projektu i realizacji dodatkowych zadań, do jakich zobowiązaliśmy się w Aneksie nr 2 do Umowy o dofinansowanie.

W ramach pozostałych kategorii wydatki prawidłowo odzwierciedlają stan realizacji projektu.

Harmonogram realizacji znajduje się w załączniku nr 8 i odpowiada temu jaki stanowi część Aneksu nr 2 do Umowy o dofinansowanie.

Zgodnie z deklaracjami składanymi wraz z wnioskiem i Umową o dofinansowanie, koszt podatku VAT jest dla Beneficjenta kosztem w projekcie (Beneficjent nie ma możliwości odliczenia podatku VAT a zatem kwota brutto wydatku jest kwotą kwalifikowaną w koszty projektu). Indywidualna interpretacja ws. podatku VAT beneficjenta została przedstawiona wraz z Progress Report (2014-08-21). Indywidualne interpretacje Ministerstwa Finansów w sprawie podatku VAT w projekcie dla RDOŚ w Gdańsku i Olsztynie zostały przedstawione w Raporcie z Postępu #2.

6.2. Costs per action

Wszystkie poniższe koszty przedstawiono w euro. Ostateczny koszt per zadanie jest orientacyjny.

Action number	Foreseen costs	Spent so far									Total	Remaining	Projected final cost
		1. koszty osobowe	2. koszty podróży	3. Wsparcie zewnętrzne	4.a. środki trwałe: infrastruktura	4.b środki trwałe: sprzęt	5. Zakup ziemi	6. materiały zużywalne	7. Inne	8. koszty ogólne			
A1	68 739	0	0	80 582	0	0	0	0	1 216	0	81 798	-13 059	90 000
A2	24 470	0	0	30 750	0	0	0	0	0	0	30 750	-6 280	40 000
A3	27 911	23 763	0	0	0	0	0	0	0	0	23 763	4 148	30 000
A4	146 515	92 855	6 163	0	0	0	0	0	0	0	99 018	47 497	110 000
B1	294 253	0	0	14 443	0	0	179 015	0	477	0	193 934	100 319	193 934
C1	10 000	0	0	7 190	0	0	0	0	0	0	7 190	2 810	7 190
C2	269 192	0	0	0	101 225	0	0	0	7	0	101 232	167 960	130 000
C3	2 664	0	0	7 195	0	0	0	0	0	0	7 195	-4 531	10 000
C4	75 216	0	0	97 377	0	0	0	0	0	0	97 377	-22 161	97 377
C5	4 561	0	0	10 999	0	0	0	0	0	0	10 999	-6 438	10 999
C6	9 675	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9 675	9 675
C7	140 425	0	0	164 114	0	0	0	0	0	0	164 114	-23 689	164 114
C8	35 000	0	0	29 162	0	0	0	0	0	0	29 162	5 838	29 162
D1	211 810	83 598	4 218	0	0	88 878	0	356	0	0	177 050	34 760	185 000
D2	2 000	3 778	0	0	0	0	0	0	0	0	3 778	-1 778	3 778
E1	25 614	0	0	3 473	0	0	0	21 909	0	0	25 382	232	26 000
E2	76 228	0	18 005	6 399	0	0	0	3 690	6 919	0	35 013	41 215	50 000
E3	8 005	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8 005	8 000
F1	376 803	240 720	35 747	6 646	0	24 931	0	2 549	21 449	27 840	359 882	16 921	400 000
F2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAL	1 809 081	444 713	64 133	458 330	101 225	113 809	179 015	28 504	30 068	27 840	1 447 636	361 445	1 585 229

Komentarze dotyczące kosztów poniesionych i planowanych kosztów zamknięcia zadań:

Action no	Foreseen costs	Total incurred	Remains	Projected final cost	Remarks
A1	68 739	81 798	-13 059	90 000	Koszty związane z opracowaniem dokumentacji projektowo technicznej okazały się wyższe niż zakładano we wniosku. Na zwiększone koszty zadania ma niebagatelny wpływ fakt, iż procedury uzyskiwania niezbędnych zgód i pozwoleń w północno – wschodniej Polski często obarczane były koniecznością przeprowadzania procedur ocen oddziaływania na środowisko co wydłużało czas otrzymania odpowiednich zezwoleń. Nie rzadko ten fakt a także przedłużające się rozmowy i uzgodnienia z zarządcami wymagały powtórnego składania dokumentów w odpowiednich urzędach co generowało dodatkowe koszty.
A2	24 470	30 750	-6 280	40 000	Zwiększony koszt zadania wynika z faktu, iż ceny rynkowe opracowania dokumentacji planu ochrony rezerwatu okazały się wyższe niż zakładano we wniosku. Dodatkowo Aneks #2 do umowy o dofinansowanie wprowadził obiekty, dla których RDOŚ w Gdańsku opracowuje obecnie plany ochrony co dodatkowo zwiększyło koszt zadania.
A3	27 911	23 763	4 148	30 000	Obecnie w ramach zadania ponoszone są i będą jedynie koszty osobowe pracowników projektu w Klubie Przyrodników, którzy opracowują dokumentację planów ochrony.
A4	146 515	99 018	47 497	110 000	Obecnie w ramach zadania ponoszone są i będą jedynie koszty osobowe pracowników projektu w Klubie Przyrodników, którzy opracowują dokumentację przyrodniczą i koszty ich podróży.
B1	294 253	193 934	100 319	193 934	W ramach zadania zanotowano znaczące oszczędności wynikające z faktu, iż dla większości gruntów wykupionych w północno – wschodniej Polsce ceny gruntów znacząco różniły się od cen gruntów w części północno – zachodniej.
C1	10 000	7 190	2 810	7 190	Zgodnie z informacją przedstawioną w opisie zadania C1 – budowa zastawek na terenie obiektu Żytkiejmska Struga nie dojdzie do skutku z powodu braku porozumienia z RDLP Białystok. W ramach zadania pozostają jedynie koszty opracowania dokumentacji technicznej.
C2	269 192	101 232	167 960	130 000	Koszty rynkowe budowy zastawek okazały się niższe niż planowane kwoty we wniosku i w zasadzie w ramach każdego ogłaszanego przetargu notowane były oszczędności rzędu kilkunastu do kilkudziesięciu tysięcy złotych.
C3	2 664	7 195	-4 531	10 000	Wykonanie zabiegu jednorazowego koszenia przygotowawczego na części obiektów leżących na terenie RDLP Olsztyn. Kolejne zabiegi planowane do wykonania w I kwartale 2018 r.
C4	75 216	97 377	-22 161	97 377	Mniejsza powierzchnia niż planowana
C5	4 561	10 999	-6 438	10 999	Populacja bobrów w Polsce jest wyjątkowo wysoka, co powoduje, że na większej niż zakładano ilości obiektów konieczna była interwencja w postaci regulacji poziomu wody podniesionej przez zbudowane tamy bobrowe.
C6	9 675	0	9 675	9 675	Brak wykonania. Zgodnie z opisem zadania C6 prace planowane są w I kwartale 2018.
C7	140 425	164 114	-23 689	164 114	Ze względu na fakt, iż działania ochronne planowano na 2 lata przed złożeniem wniosku o dofinansowanie to do czasu faktycznego wykonania działań ochronnych w terenie sukcesja drzew i krzewów postąpiła co wymagało objęcia zabiegiem większej powierzchni niż zakładano we wniosku. Dodatkowo wraz z Aneksem #2 do Umowy o dofinansowanie włączone zostały obiekty, na których również zabieg usuwania drzew i krzewów został wykonany.

C8	35 000	29 162	5 838	29 162	Niewielkie oszczędności wynikają z rynkowych cen realizacji zadania przez zewnętrznego wykonawcę. Obecnie mimo wciąż trwających dodatkowych prac podejmowanych przez Wykonawcę koszty zadania są zamknięte i nie planuje się dodatkowych.
D1	211 810	177 050	34 760	185 000	Koszt zadania to w większości koszt zakupu sprzętu oraz kosztów osobowych pracowników projektu zatrudnionych w Klubie Przyrodników. I obecnie prognoza dalszych kosztów obejmuje jedynie koszty osobowe (monitoring efektów projektu) i ewentualnych podróży pracowników.
D2	2 000	3 778	-1 778	3 778	W ramach zadania planowano jedynie koszty w ramach kategorii koszty osobowe. Opracowanie broszury wymagało od pracownika Klubu Przyrodników większych nakładów (zanotowanych w karcie pracy) niż zakładano. Obecnie mimo, iż ten sam pracownik poszerza opracowanie wg wskazań Komisji koszty jego pracy nie są wliczane do kosztów projektu.
E1	25 614	25 382	232	26 000	Koszty zadania zostały poniesione na początku projektu – jeszcze w IV kwartale 2012 roku na potrzeby przygotowania materiałów i strony internetowej. Obecnie do kosztów zadania zaliczane są rok rocznie kalendarze książkowe.
E2	76 228	35 013	41 215	50 000	W ramach zadania spore oszczędności wynikają z faktu, iż na koniec projektu planuje się ponieść istotne koszty wynikające z organizacji konferencji zamykającej projekt oraz tłumaczenia na język angielski i druku Podręcznika dobrych praktyk w ochronie siedliska 7230.
E3	8 005	0	8 005	8 000	Koszty w ramach zadania powstaną dopiero w I i II kwartale 2018 roku na potrzeby tłumaczenia na język angielski oraz druku raportów – naukowego i dla laika.
F1	376 803	359 882	16 921	400 000	Planowany koszt zamknięcia zadania obejmuje koszty osobowe zredukowanego zespołu, koszty podróży, koszty ogólne oraz koszt audytu projektu. Ze względu na przedłużony okres realizacji projektu zwiększeniu uległy także koszty zarządzania projektem. Ich uzasadnienie zawiera wniosek Klubu Przyrodników o wprowadzenie istotnej zmiany.
F2	0	0	0	0	
F3	0	0	0	0	
TOTAL	1 809 081	1 447 636	361 445	1 585 229	Szacunkowe koszty zamknięcia projektu zostały oszacowane na podstawie prognozy planowanych kosztów. Zgodnie z tą prognozą w projekcie planuje się, iż powstaną oszczędności rzędu 200 000 – 250 000 euro. Wynikają one przede wszystkim z wyraźnych oszczędności powstałych w ramach zadania B1 oraz C2.

7. Annexes

- 1) Zestawienie wykonanych działań
Matrix with implemented actions
- 2) Informacja na temat stanu realizacji działań na terenie RDLP Białystok i Olsztyn
Information on state of play on sites lying within RDLP Białystok and Olszyn
- 3) Aneks do Umowy Partnerskiej z RDOŚ w Olsztynie
RDOŚ Olsztyn – KP Partnership Agreement Annex
- 4) Aneks do Umowy Partnerskiej z RDOŚ w Gdańsku
RDOŚ Gdańsk – KP Partnership Agreement Annex
- 5) Zapisy dotyczące siedliska w poszczególnych planach
Records concerning 7230 habitat in conservation plans
- 6) Korespondencja z sądami ws. wpisów do Ksiąg Wieczystych
Correspondence with courts concerning introducing into mortgage register
- 7) Fotografie zastawek
Photos of dams
- 8) Mapa wsiedleń *Saxifraga hirculus*
Map of *Saxifraga hirculus* introduction
- 9) Harmonogram realizacji projektu
Project's timetable
- 10) Kalendarz 2018
Calendarbook on 2017